

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

ISTORIA PATRIEI

PENTRU

CLASA a IV-a ELEMENTARĂ

EDITURA DE STAT DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ

1956

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu

Biblioteca Centrala

L142651160

Biblioteca Centrala Universitara - Sibiu

MINISTERUL ÎNVĂȚĂMÎNTULUI

ISTORIA PATRIEI

PENTRU
CLASA a IV-a ELEMENTARĂ

UNIVERSITATEA „LUCIAN BLAGA”
— SIBIU —
INVENTARIAT 1998

13 FEB 1998

INVENTAR
2020

EDITURA DE STAT DIDACTICĂ ȘI PEDAGOGICĂ
1956

Bibl. Inst. de inv. superior Sibiu
INV. Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu
JB 720 98

Femeile dace se ocupau cu gospodăria, țeseau pînză de cînepă și măcinau grîu în rîșnițe de mîină.

Bărbații făceau care, pluguri, cojoace și plase de pescuit.

Nu toți dacii trăiau la fel. Pe lîngă oameni liberi, împărțiți în *nobili* și *oameni de rînd*, se aflau și *robi*. Aceștia munceau din greu pentru stăpînii lor nobili.

Dacii au fost un popor viteaz. În munți ei își construiau cetăți de piatră, adevărate cuiburi de vulturi.

Pe cîmpul de luptă, dacii nu se temeau de moarte. Ei luptau cu multă vitejie. În război, ei foloseau săbii scurte, încovoiate și arcul cu săgeți. Dacii erau arcași vestiți.

Steagul lor înfățișa un cap de lup cu trup de balaur, înfipt într-o sulică, ca să înspăimînte pe dușmani.

Dacii iubeau mult muzica. Ei cîntau din fluier, nai și bucium.

Intrebări

1. Unde au trăit dacii ?
2. Ce fel de îmbrăcăminte purtau ?
3. Cu ce se îndeletniceau ei ?
4. Toți dacii trăiau la fel ?
5. Cum se purtau dacii în război ?
6. Ce arme foloseau în război ?

Războaiele dintre daci și romani

A fost demult, în vremea veche, o împărăție mare, care supusese multe neamuri ale pământului. Oamenii care locuiau în acea împărăție se numeau romani.

Dar iată că s-a găsit un neam care nu li s-a supus și s-a ridicat cu armele împotriva lor. Acel neam erau dacia. Dacii erau dirji, iuți și foarte războinici. De aceea, multă vreme oștile romane n-au izbutit să-i supună.

Dar a venit în scaunul împărăției Traian, care a hotărât să nimicească pe daci, să le cuprindă țara și să ia în stăpânire bogățiile ei. El a adunat oști multe și a venit în Dacia cu război împotriva lui Decebal, regele dacilor, biruindu-l. Decebal s-a supus și s-a închinat împăratului. Dar îndată ce-au ieșit romanii din țară, Decebal, om aprig și viteaz, iar a adunat oști și arme și s-a pregătit de alt război, mai mare. Mîniindu-se pen-

Romanii atacînd o cetate dacă

tru aceasta, Traian a venit iar cu toată puterea, a zidit pod peste Dunăre și a croit drumuri oștilor sale. După cumplite lupte, iarăși a biruit Traian. Dar Decebal, ca să nu cadă în robia biruito- rului, și-a strâns în juru-i credincioșii, și-a îngro- pat comorile și și-a luat singur viața cu ai săi.

Temă

Povestiți cum au cotropit armatele romane țara vilea- zului popor dac.

Slavii

Încă de prin veacul al VI-lea, pe pământul pa- triei noastre au venit din răsărit și s-au așezat slavii. Fiind pașnici, ei s-au amestecat cu local- nicii.

Slavii erau oameni harnici. Ei se ocupau în- deosebi cu agricultura. Bărbații tăiau copacii și desțeleneau pământul, folosind plugul de lemn cu brăzdar de fier.

Femeile torceau cînepă și lînă, apoi țeseau pînza și stofa din care făceau îmbrăcăminte.

Înțelegîndu-se bine cu slavii, strămoșii noștri au învățat de la ei să lucreze mai bine pământul.

Limba noastră, care este de origine latină, s-a îmbogățit cu multe cuvinte de origine slavă, ca de pildă, nume de *unelte agricole*: plug, lopată, coasă; *nume de localități*: Snagov, Tîrgoviște, Craiova; *nume de ape*: Ialomița, Dîmbovița;

nume de persoane: Radu, Vlad, Dan precum și multe cuvinte care arată însușirile oamenilor: drag, vrednic, zdravăn ș.a.

Întrebări și temă

1. Cine erau slavii ?
2. Unde au trăit ei ?
3. Cu ce se ocupau ?
4. Spuneți câteva cuvinte de origine slavă.

Lupta poporului nostru împotriva cotropitorilor tătari și turci

Din cele mai vechi timpuri, strămoșii noștri au apărat pământul patriei împotriva cotropitorilor, cu care au purtat lupte grele. Pe vremea aceea, micile țărișoare ale strămoșilor noștri se numeau *cnezate*, iar cei care le conduceau, *cneji*. Prin unirea acestor cnezate de către cnejii cei mai puternici, s-au format Țara Românească, Moldova și Transilvania, conduse de voievozi.

Dintre acei care au voit să cotopească pământul patriei noastre, cei mai înverșunați au fost tătarii și turcii. Aceștia năvăleau asupra satelor, le prădau, dădeau foc caselor și luau oameni în robie.

Turcii veneau asupra țării cu oști numeroase, câtă frunză și iarbă. Ei voiau să supună satele și cetățile românești, să silească pe locuitori să plătească sultanului¹ o dare anuală, numită tribut.

¹ *sultan* — împăratul turcilor.

Cei mai vestiți voievozi, care au condus lupta poporului împotriva cotorpitorilor tătari și turci, au fost Mircea cel Bătrîn, Ștefan cel Mare, Ion vodă cel Cumplit și Mihai Viteazul.

Cu toate că dușmanii erau mult mai numeroși, cu toate că aveau oști anume pregătite pentru cotorpire, strămoșii noștri nu s-au dat bătuti și și-au apărat patria cu credință, chiar cu prețul vieții.

Bătălia de la Rovine

de Eusebiu Camilar

Primul voievod român care a condus vitejește poporul în luptele împotriva cotorpitorilor turci a fost Mircea cel Bătrîn. El a domnit în Țara Românească între anii 1386 și 1418.

Mircea cel Bătrîn

Înrobind țări după țări, armata turcească, condusă de sultanul Baiazid, a ajuns cu stăpînirea pînă la Dunăre. El încerca să treacă și la miazănoapte de Dunăre, voind să supună Țara Românească. Poporul, sub conducerea lui Mircea, a luptat însă cu îndrjire împotriva cotorpitorilor. Cea mai de seamă bătălie s-a dat la

Rovine. Turcii au fost biruiți. Sultanul Balazid abla scăpă cu viață, fugind îngrozit peste Dunăre.

Scriitorul Eusebiu Camilar înfățișează această luptă în felul următor :

*
* * *

... Pe atunci cîmpia muntenească era acoperită de codri întunecați. Mircea și-a strîns grosul¹ oștirii și l-a trimis înainte, spre Argeș. A lăsat în urmă doar cete de hartă să amăgească turcii cu sunetele buciurilor. Și așa, Baiazid-sultanul urca tot mai sus, după amăgeala muntenilor, urca dealurile acoperite de codri deși, cobora văi și prăpăstii; în urma lui, oastea venea întinzîndu-se ca un balaur.

— Aici! a dat poruncă Mircea, cînd a ajuns în prăpăstiile de la Rovine. Urcați prin copaci și pe culmi, stați ascunși! Cînd mă voi întoarce eu cu grosul ostașilor, voi să săriți și să-i prindem ca-ntr-o capcană!

Și așa, Mircea s-a tras și mai înainte, prin întunecimile codrului. Deodată, cînd a crezut el că dușmanii se află toți între prăpăstii, a poruncit strașnic să răsunе cornurile! Cum mai vuiau codrii!

Prin rîndurile turcilor trecu o spaimă.

— Înainte! strigă Baiazid-sultanul către ai săi, însă repede de tot și-a dat seama că se află prins între prăpăstii.

Din față îi izbeau călăreții munteni, în frunte cu voievodul. Porunci oștirii să apuce la dreapta

¹ *grosul oștirii* — partea cea mai mare a oștirii.

însă se trezi în trăsnetele bolovanilor, parilor, aruncați de pe creste, alți bolovani se prăbușeau din latura stîngă. Îngrozit, Baiazid-sultanul dădu poruncă de grabnică întoarcere și atunci se întîmplă în oastea sa un amestec și un vălmășag cumplit. Din toate părțile zbîrnîiau săgețile, vîjîiau parii, bîfneau bolovanii, săbiile muntenești tăiau fără hodină, în timp ce zecile de mii de dușmani se frămîntau în loc înnebuniți de groaza morții. Cu orice preț, Baiazid își croia cale înapoi spre Dunăre: oștenii din garda lui îi făceau loc cu săbiile, în timp ce din arbori, de pe dîmburi, din toate umbrele codrului, țîșnea moartea.

Parcă se sculase întregul pămînt muntenesc, cu codrii, cu fiarele, cu iarba, cu furtunile și vînturile, și toate se izbeau asupra năvălitorilor să-i învețe minte. Buciumele răsunau fără încetare și alte pîlcuri de munteni dădeau năvală din umbră.

Biazid-sultanul bătea cu paloșul în gărzi, să-i deschidă mai repede drum de scăpare să nu cadă în mîna lui Mircea. Cînd se văzu în preajma Dunării, fugi de mîncă pămîntul, în timp ce din păduri îl urmăreau, călări pe cai iuți ca vîntul, oștile romîne.

Faima biruinței de la Rovine se împrăștie în toate laturile pămîntului. Domnului Mircea i s-au adus cuvinte și scrisori de laudă; însă el, ca om pățit, știa că Baiazid se va întoarce mai puternic, că se va revărsa asupra lui să-l potopească, așa cum potopește grindina. Și-a slobozit oștenii pe la vetre. Pe cei mai tari i-a răsplătit cu ogoare,

după pravilele¹ acelor vremuri. Plugarii s-au întors la vetre și le-au găsit arse și pustiite. Iar și-au înfipt plugul de lemn în brazdă să înceapă viața de la capăt, însă auzul le era mereu ațintit spre culmile unde stăteau pîndarii...

Lupta de la Podul Înalt

după M. S a d o v e a n u

Intre anii 1457 și 1504, a domnit în Moldova Ștefan vodă, căruia poporul i-a spus cel Mare. Ștefan cel Mare a fost unul dintre cei mai viteji și mai iscusiți luptători împotriva năvălitorilor turci.

Sub steagul lui Ștefan, poporul, luptînd neînfricat aproape jumătate de veac, a izbutit să nu lase pe nimeni să cotropească țara.

Una din biruințele cele mai de seamă, dobîndite de oștile moldovene conduse de Ștefan cel Mare împotriva turcilor, a fost aceea de la Podul Înalt.

*

* * *

În anul 1475, cu mare urgie au pornit asupra Moldovei oștile turcești conduse de Mahomed-sultanul. Căci Moldova sta încă slobodă și le era ca un ghimpe în coastă. Deci, hotărînd să sfărîme pe Ștefan-vodă, Mahomed-sultanul a împins în Moldova oaste multă și tare, o sută douăzeci de mii.

Era în vremea sărbătorilor de iarnă. Domnul făcea pregătire împotriva puhoiului; își tocmea²

¹ *pravilele* — legile.

² *tocmea* — organiza.

Ștefan cel Mare

oastea și răpezea porunci pîrcălabilor¹ și căpitanilor de oști din cuprinsul țării.

Așa cu oastea gata, patruzeci de mii, Ștefan-vodă a ieșit în calea turcilor, în sus de Vaslui, la un loc numit Podul Înalt.

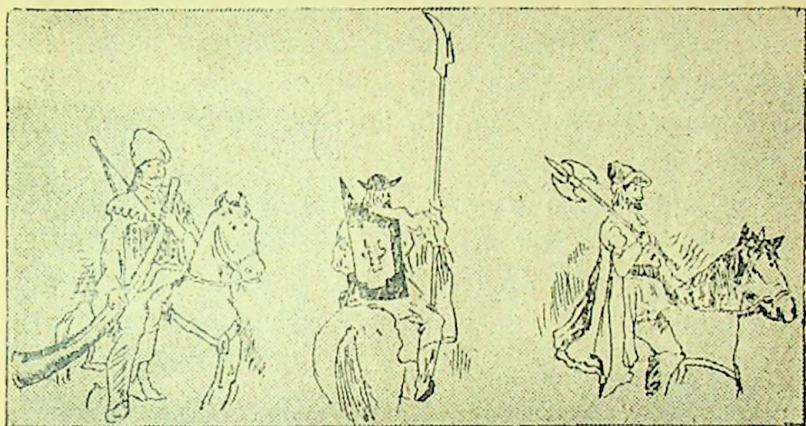
Era în anul acela o iarnă grea. Iar după porunca lui vodă, tot norodul din calea turcilor se trăsese spre

munte, pîrjolind ierburile și nutrețurile și otrăvind fîntînile. Așa încît caii cei gingași ai turcilor trecuseră ca printr-o pustie de la Dunăre pînă la Vaslui și slăbiseră foarte. Știa acestea Ștefan-vodă, prin iscoadele² sale.

La cîteva zile după Anul Nou, stînd turcii în tabără lîngă Podul Înalt, era o negură groasă, s-o tai cu cuțitul. Iar Ștefan-vodă, pe lîngă acest ajutor, bizuindu-se pe mintea lui și pe vrednicia ostașilor, a trimis cu mare fereală în spatele armatelor turcești, în lunca Bîrladului, oameni anume, care să sune chemări de război din trîmbiți și buciume.

¹ *pîrcălab* — boier care administra și conducea o cetate.

² *iscoadă* — un om care pe căi ascunse caută să afle hotărîrile dușmanului.

Ostași de-ai lui Ștefan cel Mare

Cum stătea tabăra turcească așteptînd, iată izbucnește mare sunet de război în lunca Bîrladului. Socotind că oastea lui Ștefan-vodă dintr-acolo vine, tot puhoiul de turci într-acolo se întorcea și da de mlaștină, de apă și de zăvoi des ca peria. Atunci, prin negură prinde a se îmbulzi, sfărîmînd și tăind lunca să treacă la locul de unde venea sunetul cel de război. Călăreții și gloatele amestecîndu-se și tunurile înțepenindu-se în mocirlă, toți au prins a răcni fără a se înțelege, a chema fără să s-audă. Cînd era mai mare amestecul și neorînduiala, a căzut și Ștefan-vodă, ca un trăsnet asupra lor.

Loviți astfel în spate, crezînd că au oaste și-n față, înglodați în mocirlă, amestecați cu negura de iarnă, turcii n-au mai știut pe ce lume se află și-au prins a se tăia între dînșii și-a năzui cu groază spre scăpare.

Atuncea multă oaste turcească a pierit ; au lăsat tunurile și peste o sută de steaguri în mâinile moldovenilor. Cei care au scăpat de coase, de săbii și de săgeți s-au năpustit în fugă în jos de Podul Înalt.

Ștefan-vodă luându-i din urmă cu călărimea, i-a ajuns și i-a izbit iar și i-a dus așa, bățându-i și tăindu-i, pînă ce i-a trecut Siretul, într-un loc care și-n zilele noastre se cheamă Vadul Turcilor.

Intrebări și temă

1. Cînd a avut loc lupta de la Podul Înalt ?
2. Cum și-a pregătit Ștefan cel Mare armata pentru a întîmpina pe turci ?
3. Povestești lupta de la Podul Înalt.

Sfîrșitul lui Ion-vodă cel Cumplit

după M. Sadoveanu

Intre anii 1572 și 1574, a domnit în Moldova Ion-vodă, supranumit de boieri *cel Cumplit*, pentru că era fără milă față de boierii trădători și repede le tăia capul. În schimb, Ion-vodă era iubit de către țărănime, pe care se sprijinea ca să apere țara împotriva lăcomiei turcești.

Astfel, s-a ridicat Ion-vodă la luptă împotriva sultanului, care cerea un tribut și mai mare decît cel pe care-l luase pînă atunci.

În lupta lui pentru eliberarea țării de sub jugul turcesc, Ion-vodă a fost ajutat cu credință de cazacii ruși.

Oștile moldovene, conduse de Ion-vodă, luptară vitejește și dobândiră, la început, biruință mare asupra turcilor. Dar sultanul porni cu o altă armată și mai numeroasă împotriva Moldovei ca să o răpună și să o aducă la ascultare.

Ion-vodă cel Cumplit

În fața primejdiei, o parte din boieri trecură de partea dușmanului. Dar Ion-vodă nu s-a descurajat. -El și-a pus toată nădejdea în țărănime și în ajutorul cazacilor. Îndârjirea lui a sporit și mai mult. Domnul a ridicat paloșul, buciumele au prins să sune și vitejii săi s-au aruncat cu curaj în luptă.

Cu atita avînt a pătruns domnul Moldovei în oastea turcească, încît nimic nu i-a mai putut sta în cale. Gloatele sale de țărani și cazaci îl sprijineau, prăvălind șiruri după șiruri de turci. Turcii însă erau mulți ca nisipul mării. Copleșit de numărul mare al dușmanilor, Ion-vodă a poruncit buciumașilor să sune, hotărînd retragerea spre Roșani.

Acolo au venit la el căpitanii săi credincioși și l-au rugat :

— Du-te, scapă-ți viața și lasă-ne pe noi. Ostași ca noi se mai găsesc; voievod ca măria-ta, ba.

Dar vodă s-a așezat în mijlocul lor și le-a zis:

— Cu voi am să mor, fraților!

Apoi lupta a început iar. Turcii i-au înconjurat pe moldoveni din toate părțile. Șase zile și șase nopți a luptat oștirea moldovenilor, cu toate că n-avea pîine și mai ales era lipsită de apă. Ostașii întindeau noaptea cămășile pe iarbă ca să se moaie de rouă și să-și poată astfel umezi, în zori, buzele arse.

Au încercat să iasă din împresurare, dar n-au izbutit.

Intr-un târziu, copleșit de puhoiul cel mare al turcilor, care năvăleau din toate părțile, și pentru a salva viața ultimilor săi ostași, Ion-vodă s-a predat căpeteniei turcești, care se legase cu jurământ să-i respecte viața lui și a ostașilor. Turcii însă nu și-au ținut cuvîntul dat. Ei au ucis mișelește pe domn și au măcelărit pînă la unul pe vitejii săi luptători.

Intrebări

1. Pentru ce a luptat Ion-vodă împotriva turcilor?
2. Cine l-a ajutat pe Ion-vodă în această luptă?
3. De ce armata moldovenească a pierdut această luptă?

Infrîngerea turcilor la Călugăreni

după Al. Vlahuță

Între anii 1593 și 1601, lupta poporului nostru împotriva jugului turcesc a fost condusă de un voievod numit Mihai, căruia i s-a spus Viteazul, datorită vestitelor sale fapte vitejești.

Împotriva lui Mihai Viteazul, care n-a mai vrut să plătească tribut turcilor, sultanul a trimis, în vara anului 1595, pe Sinan-pașa, mare conducător de oști, cu o armată de peste o sută de mii de oameni. Mihai Viteazul i-a aținut calea la Călugăreni, pe valea Neajlovului și a câștigat o mare izbîndă, deși avea puțini ostași.

*
* *
* *

La vadul Călugărenilor, drumul spre București trecea printre două dealuri, acoperite de păduri. Valea era îngustă și mlăștinoasă. Drumul care tăia băltoacele Neajlovului trecea peste un pod lung de lemn. Mihai trecu podul și se așeză în strîmtoarea aceasta, ca într-o cetate. Puțini erau la număr ostașii lui, dar ini-moși, cu multă iubire de țară și hotărîți cu toții a-și da scump viața.

Mihai Viteazul

Sinan înainta spre București. În ziua de 12 august, către apusul soarelui, poposi în marginea șesului de lângă vadul Călugărenilor. Se vedea înainte codrul posomorît. Turcii căutau cu grijă într-acolo.

În zori, oastea turcească prinse a se urni greoi înainte. Cele dintîi rînduri se rupseră-n două, apoi în patru, ca să-și facă loc pe valea din ce în ce mai strîmtă. Sinan, călare, privea cu mîndrie la oastea lui.

Deodată, un vîrtej năpraznic învălmăși oastea turcească și valea prinse a vui de strigătele morții. Lupta începuse.

Cumplită a fost lupta, și mult sînge s-a mai vărsat pînă să se hotărăscă biruința acelei zile. De trei ori s-au izbit, din ce în ce mai îndîrjite și mai furioase, cele două armate. De trei ori neînfricoșatele șiruri ale lui Mihai se reped dincolo de pod și-și despică drum cu paloșele în gloatele adînci și dese ale lui Sinan. Copleșiți însă de mulțimea dușmanului, românii se retrag, încet și cu rînduială, în strîmtoarea în care turcii nu îndrăznesc să înainteze.

Se lasă soarele spre asfințit. Sinan-pașa se pregătește să treacă podul și să înainteze cu toată armata.

Mihai își întocmește iute rîndurile, s-așază în fruntea călăreților și, smulgînd o secure din mîna unui soldat, dă pinteni calului. Turcii abia apu-

cară a-și trece o parte din oaste dincoace de pod. Mihai se repede voinicește în ea și-și croiește pîrtie largă-n gloata vrăjmașă. Sinan, fierbînd de mînie, își ridică grosul armatei și trece podul. Mihai se face că se retrage și-l lasă să înainteze puțin în strîmtoare, unde mulțimea dușmanilor, neputîndu-și desfășura rîndurile, nu mai era așa de primejdioasă. Turcii încep să se creadă biruitori, cînd, deodată, se trezesc izbiți în față de oastea lui Mihai. Puterea și mai ales iuțeala atacului neașteptat îi uluiesc.

Ostașii romîni înaintează mereu, împrăștiind spaimă și neorînduială în oastea turcească; ea începe să se dea îndărăt și să se învălmășească. Sinan se repede s-o întoarcă. În zadar însă, căci ostașii îngroziți își caută scăparea în fugă. La pod se înghesuie să treacă deodată cai, oameni și tunuri. Se face o larmă ș-un învălmășag, de nu mai știu încotro să se miște.

Toți poruncesc și nimeni n-ascultă. Unii mor striviți de îmbulzeală, alții se azvîrlă în mocirlă. Sinan, îmbrîncit, cade de pe pod. Doi slujitori îl scot din mocirlă și-l duc pe brațe. În urma lor podul se prăbușește trosnind sub greutatea gloatei înghesuite, și-n locu-i se întinde numaidecît, între cele două maluri ale Neajlovului, un pod de leșuri peste care se îmbrîncesc turcii, goniți din urmă de oastea lui Mihai. Fug, lăsînd și arme și steaguri în mîinile romînilor, care-i gonesc, lovindu-i de zor.

Noaptea aduce biruiților scăpare, biruitorilor odihnă.

Intrebări și temă

1. Cine a fost Mihai Viteazul ?
2. De ce sultanul a trimis oaste multă împotriva Țării Românești ?
3. Cum s-a pregătit Mihai să întâmpine pe turci ?
4. Povestești cum au fost înfrînte oștile turcești la Călugăreni.

Cum trăiau țărani în trecut

În trecut, viața țăranilor pe pământul patriei noastre era tare grea. Pe vremea aceea, pământul era al boierilor, pădurile de asemenea. Boierii locuiau în case de piatră și cărămidă, aveau hambare pline de grâu și grajduri pline de vite. În curțile lor era numai belșug. Dar țărani n-aveau nici de unele : nici casă, nici pământ, nici vite. Cei mai mulți erau legați de pământ, puteau fi vinduți sau dăruiți de boieri odată cu pământul. Trebuiau să muncească pentru boieri și să le plătească biruri grele. Țărani aceștia purtau numele de iobagi.

Satele în care locuiau țărani, pe vremea aceea, erau ca vai de lume. De departe, locuințele oamenilor abia se vedeau, așa erau de mici. Printre arbori nu se zărea nici o vită, nici o pasăre, nici o șură pentru car și plug. Țărani locuiau în bordeie, adică într-un fel de gropi mari, acoperite cu lemne și buruieni, în care te strecurai printr-o

spărtură. Acolo trăia iobagul cu nevasta și copiii lui. În mijlocul bordeiului era o vatră. Fumul din vatră ieșea pe un coș făcut din nuiele și lipit cu lut. În casă nu aveau decît un ceaun mare în care făceau mămăliga sau fiertura de buruieni. Imbrăcăminte lor era numai zdrențe.

După vatră era o gaură pe unde țăranul putea să fugă, la nevoie.

Țăranul iobag trebuia să plătească biruri grele. Dacă nu plătea, era schingiuit, bătut cu gîrbaciul¹, legat de picioare cu capul în jos, afumat cu fum de ardei sau pus la soare cu fața în sus, cu o bîrnă pe piept. Ca să nu fie prins și chinuit, iobagul fugea. Cum auzea că vine zapciul², într-o clipă împreună cu nevasta și copiii, se strecura prin gaura de după vatră, fugea și se ascundea în păduri și în munți, pînă zapciul îi pierdea urma.

Dacă erau prinși, iobagii fugari erau bătuți, legați și vînduți ca vitele, unui alt boier.

De multe ori țărani iobagi, nemaiputînd îndura foamea, mizeria, nevoile, se strîngeau în cete și se răsculau împotriva asupririi boierilor. Atunci dădeau foc caselor și hambarelor boierești, ucideau pe asupritori și încercau să-și facă singuri dreptate.

Crunt s-au mai purtat boierii cu cei care s-au ridicat pentru libertate și pîine! Dar și mai aprig a luptat împotriva boierilor, poporul.

¹ *gîrbaci* — bici cu curele.

² *zapciu* — funcționar care strîngea birul.

Intrebare și teme

1. Povestești viața țăranilor iobagi.
2. Descrieți locuințele țăranilor iobagi.
3. Cum se împotriveau țăranii iobagi asupraii boierilor?

Răscoalele țăranilor în Transilvania

Mult au suferit și țăranii din Transilvania de pe urma nobililor ! Sute de ani ei au fost siliți să muncească pe moșiile acestora și ale bisericii.

Această sălbatică asupraire i-a împins adesea pe țăranii iobagi să se răscoale. Ei se strîngeau laolaltă și, înarmați cu furci, coase și topoare, atacau castelele nobililor și le dădeau foc.

Așa s-au răscolat țăranii din Transilvania în anul 1437. Înfrățiți în luptă, țăranii iobagi romîni și unguri au cerut tuturor nobililor micșorarea birurilor, libertate și pămînt.

Ei s-au strîns într-o mare tabără, la poalele muntelui Bobîlna, unde au început să se pregătească de luptă. Aici au fost atacați de către armatele nobililor. Cu toate că erau slab înarmați și lipsiți de provizii, ei au izbutit să-i bată crunt pe nobili, în mai multe rînduri, și să-i silească pe aceștia să cadă la înțelegerere. Dar nobilii au călcat repede învoiala. Ei au strîns oaste și mai mare, au pornit din nou la luptă împotriva țăranilor, înfrîngîndu-i în cele din urmă și răzbuîndu-se crunt pe răscolăți. Nobilii credeau că în felul acesta îi vor înspăimînta pe țărani. Dar s-au înșelat, căci cruzimea lor i-a îndîrjit pe țărani și mai mult.

În 1514, sub conducerea lui Gheorghe Doja, iobagii din Transilvania s-au răsculat din nou.

Țăranii români, unguri și secui au cuprins o mare parte din Transilvania, eliberând pe frații lor de pe moșii și pedepsind cum se cuvenea pe nobili. În sprijinul lor au venit meșteșugarii din orașe, care i-au ajutat cu arme și provizii.

Răscoala a înfricoșat de moarte pe nobili. Ei au strâns oști și mai numeroase și le-au pornit împotriva răsculaților. Până la urmă aceștia au fost înfrinți. Capii răscoalei au fost prinși și pedepsiți cu cruzime. Gheorghe Doja, viteazul lor conducător, a fost omorât în chinuri groaznice. În fața iobagilor adunați cu silă, Doja a fost suit pe un tron de fier înroșit în foc, iar pe cap, în chip de batjocură, i s-a așezat o coroană înroșită.

Gh. Doja

Horia, Cloșca și Crișan

Nici o nelegiuire nu izbuti să înfricoșeze pe țărani iobagi.

Tot mai dârzi și mai neînfricați se ridicară mereu împotriva asupritorilor.

Una din cele mai mari răscoale țărănești din Transilvania a fost cea condusă de Horia, Cloșca și Crișan, în 1784. Ea a durat câteva luni. Toată regiunea Munților Apuseni și valea Mureșului au fost cuprinse de focul răscoalei. În frunte cu acești

Horia, Cloșca și Crișan

trei viteji, poporul a pornit să-și facă singur dreptate. Mulți nobili au fost uciși, multe castele au fost mistuite de flăcări.

Dar, prin trădare, nobilii au pus mîna pe capii răscoalei. Ca să înspăimînte întreg poporul, oștile nobililor au măcelărit mulți țărani. Conducătorii răscoalei au fost supuși la cazne înfiorătoare. Ca să scape de urgia nobililor, Crișan s-a spînzurat în închisoare cu nojițele de la opinci. Horia și Cloșca au fost trași pe roată, în fața oamenilor aduși cu sila să vadă moartea lor. Înainte de a muri, Horia a strigat să-l audă toți cei de față : „Mor pentru popor !”

Toate aceste prigoane n-au stins setea de dreptate a țărănimii asuprite, care a continuat să lupte cu și mai multă îndîrjire împotriva asupririi.

Intrebări și temă

1. Cum au luptat iobagii din Transilvania împotriva nobililor ?
2. Despre ce răscoale țărănești se vorbește în această bucată ?
3. Povestiți cum s-au desfășurat aceste răscoale.

Cîntec din timpul lui Horia

Frunză verde măghiran,
Vine Horia și Crișan
Horia vine de la-Abrud,
Unde-i aurul cel mult,
Cu pistoale aurite,
Și de gloanțe ticsuite
Și cu-o lance sclipicioasă
De te iau fiori prin oasă.
Unde trage lancea lui,
Lasă urma focului.
Unde pușcă ¹ din pistoale,
Rămîn curțile ² toate goale.
Iar Crișan, căciulă cîrnă,
Are lance cît o bîrnă.
Stăpînii de spaimă pică.
Cînd prin aer mi-o învîrlește,
Sufletul îi părăsește.
Cînd a dat cu ea-n pămînt
Le-a deschis la toți mormînt.

¹ pușcă — împușcă.

² curți — curți bolerești.

Haiducii

Sărăciți din pricina birurilor grele și revoltați de lăcomia și cruzimea boierilor, unii țărani părăseau satele, se duceau în codru și se făceau haiduci.

Adunați în cete înarmate, ei ațineau calea boierilor și chiar le atacau curțile. Bogățiile smulse de la boieri erau împărțite de haiduci țăranilor săraci. Faptele vitejești ale haiducilor au rămas neșterse în amintirea poporului nostru, care le-a cîntat în numeroase poezii populare, ca, de pildă, aceasta :

Foaie verde și-un bujor,
Coste, frate Costișor,
Frate bun al codrului,
Tată bun săracului,
Din țara munteanului.
Foaie verde leuștean,
Vine Costea de pe deal
Călare pe-un negru cal,
Buzduganul arăta,
Ciocoi se-nspăimînta,
Pe răi frica-i cuprindea.
Pe care Costea-i găsea,
El de gît mi-i apuca
Și frumos mi-i judeca.
Foaie verde păpușoi,
Nu era Costea ciocoi,

Ci-mi era om ca și noi,
Nu ca unul, nu ca doi,
Ci vreo cincisprezece, măi !
El nu făcea strîmbătate,
Ci făcea numai dreptate :
Pe ciocoi îi omora
Pe săraci îi miluia ;
Era frate robului,
Și dușman ciocoiului.
De mi se ducea vestea,
De ce-mi tot făcea Costea,
În cea țară romînească,
Ba și cea ardelenescă !

Temă

Recitiți versurile din care se vede cum îi pedepsea Costea pe ciocoi și cum îi ajuta pe săraci.

Răscoala populară de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu

Acum o sută și mai bine de ani, țărănimea din țara noastră gemea greu sub apăsarea boierilor, la care se mai adăuga și jaful turcilor. Stăpînirea ridica biruri grele, boierii sileau pe țărani să muncească pentru ei, iar sultanul măsura neconținut tributul. Cete de turci cutreierau satele, ucigînd și

Tudor Vladimirescu

batjocorind. Toate aceste suferințe i-au făcut pe țărani să se răzvrătească. Așa a fost în 1821, când poporul sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, a pornit la luptă împotriva asupririi.

Tudor Vladimirescu era de fel din satul Vladimiri, din Oltenia. Ca fiu de țăran, Tudor cunoscuse de mic copil suferințele poporului și-i înțelegea durerile. În sufletul lui era adânc

înradăcinată ura împotriva asupritorilor poporului, fie că erau români, fie că erau turci. Când oastea ru-sească porni cu război împotriva turcilor, Tudor s-a înrolat voluntar în rândurile ei. Luptând ca un viteaz, pentru meritele lui, a fost făcut ofițer.

În 1821, când a început răscoala împotriva boierilor asupritori și a turcilor, la chemarea lui Tudor alergară mulți țărani și o bună parte din orășeni. Tudor alcătui o adevărată armată. Oștenii lui

Tudor purtau numele de panduri. În fruntea pandurilor săi, Tudor înaintă spre București. Răscoala cuprinse aproape toată țara. Poporul vedea în pandurii lui Tudor pe dreptii lui răzbnători. Despre Tudor oamehii cîntau :

Cine-mi trece peste plai
Purtînd tunetul în grai ?
Cine-mi trece pe colnice
Purtînd flinta ¹ cu alice,
Slobozind-o în ciocoi,
Pentru ăi trudiți ca noi ?
Cine trece munți și ape,
De turci grabnic să ne scape ?
Tudor de la Vladimiri
Hei, bădie, să te miri...
Cum mi-i prinde și mi-i leagă
Și mi-i face să-nțeleagă
Că acest norod de jos,
Cu lanțul ajuns la os,
De-l cuprinde-odat'minia
O să-ntreacă vijelia.

Dar prin uneltirile boierilor, Tudor a fost prins și ucis. Turcii au năvălit în țară și au înăbușit răscoala în sînge.

Amintirea lui Tudor Vladimirescu și a pandurilor lui a rămas vie în inima poporului nostru.

¹ flintă — pușcă.

Intrebări și temă

1. De ce s-a răsculat poporul, sub conducerea lui Tudor Vladimirescu, împotriva boierilor și turcilor ?
2. Când s-a întâmplat aceasta ?
3. Invățați pe de rost cîntecul popular despre Tudor Vladimirescu.

Revoluțiile din anul 1848

Nicolae Bălcescu

Acum mai bine de o sută de ani, în multe țări, orașenii și țăranii s-au ridicat la luptă împotriva împăraților, regilor și boierilor care, cu silnicie se făcuseră stăpîni peste bogăția și libertatea popoarelor.

* *

În acel an, 1848, s-a ridicat la luptă și poporul nostru. Mișcarea a început la Iași, capitala Moldovei. Cei ridicați la luptă cereau domnitorului să respecte legea țării, să nu mai cîrmuiască după bunul său plac. Dar acesta a arestat căpeteniile răsculaților. Mișcarea a fost astfel înăbușită.

* *

Puțin mai tîrziu, în luna iunie a aceluiași an, revoluția a izbucnit în Țara Romînească. Aici ea fusese mai bine pregătită și a pornit din mai multe

Nicolae Bălcescu

locuri : din Cîmpia Dunării, din București și de pe valea Prahovei. Mulțimea de orășeni și de țărani socotea că a sosit timpul izbăvirii de suferințe. Ea cerea libertate, pămînt; școală pentru tot poporul.

Cel mai dîrz luptător pentru cauza revoluției și pentru binele întregului popor a fost Nicolae Bălcescu.

Nicolae Bălcescu a fost un cărturar plin de dragoste pentru poporul muncitor. El a cercetat trecutul de luptă al poporului nostru și și-a arătat ura față de asupritori și dragostea față de cei mulți și asupriți.

Bălcescu și cu mulți tovarăși de luptă, ca Gheorghe Magheru și alții, au silit pe domnitorul țării să

plece din țară. S-a format, atunci, o nouă conducere a țării, zisă „guvern provizoriu“, care trebuia să dea poporului drepturile pentru care acesta lupta.

Dar în această conducere erau și unii care s-au împotrivit ca poporul să-și primească drepturile pentru care luptase și au uneltit cu boierii asupritori și cu turcii. În toamna anului 1848, armate turcești au trecut Dunărea și au pătruns în capitala țării, în București, unde au făcut multe prădăciuni și au prins pe capii revoluției, în frunte cu Nicolae Bălcescu. Acesta a putut, totuși, să scape din mâna turcilor și să treacă pe ascuns în Transilvania, unde, de asemenea, începuse revoluția.

Pe vremea aceea, una din marile puteri asupritoare din Europa era și împărăția austriacă. În cu-prinsul ei, sufereau jugul apăsător multe popoare,

Alexandru Petőfi

printre care și cele din Ungaria și Transilvania. Împotriva a acestei puteri asupritoare s-au ridicat, în anul 1848, mai întâi maghiarii. În fruntea revoluției maghiare se aflau luptători hotărâți ca poetul Alexandru Petőfi.

Românii din Transilvania s-au

ridicat și ei la luptă pentru libertate. Ei s-au adunat la 15 mai 1848, pe cîmpia de lîngă Blaj, numită de atunci „Cîmpia libertății“, și au cerut: drepturi egale pentru toți locuitorii, pămînt pentru țărani și orînduiele care să țină seamă de nevoile poporului. S-au înjghebat și cete de luptători, conduse de Avram Iancu.

Nicolae Bălcescu a luptat atunci din răsuputeri pentru a înfăptui unirea celor două revoluții; la fel a făcut și Alexandru Petöfi, dar ei n-au izbutit din vina unora dintre conducătorii celor două revoluții. De aceea, lupta maghiarilor și a romînilor din Transilvania nu a adus libertatea pentru care și unii și alții luptaseră.

Ei au putut să tragă învățătura că numai unirea tuturor celor asupriți, de orice neam ar fi și orice limbă ar vorbi ei, poate să doboare pe asupritori.

Așadar, și revoluția din Transilvania, ca și cea din Moldova și Țara Romînească, a fost înfrîntă, cu tot sîngele vărsat eroic de maghiari și de romîni pentru libertate.

Dar lupta lor n-a fost zadarnică. Ea a dat nădejdi sporite că într-o zi libertatea și dreptatea vor birui.

Intrebări și teme

1. Cum a fost înfrîntă mișcarea din Moldova?
2. Povesteți revoluția din 1848, din Țara Romînească.
3. Cine a fost Nicolae Bălcescu?
4. Ce ați aflat despre lupta lui?
5. Povesteți cum s-a desfășurat revoluția în Transilvania.
6. Spuneți cine a fost Alexandru Petöfi.

Ultimele cuvinte ale lui Nicolae Bălcescu spuse în libertate pe pământul patriei

de Camil Petrescu

După aproape două săptămîni ploioase, în această zi de 13 septembrie 1848, soarele a strălucit toată ziua și acum scapătă spre asfințit. Bălcescu, împreună cu o parte dintre membrii guvernului provizoriu, cu cîțiva prieteni cum și cu peste o sută de mari negustori au fost chemați încă de azi dimineață de comisarul turc Fuad-pașa, pe cîmpia din fața mănăstirii Cotroceni. Acum în cortul împodobit și mare cît o casă, Fuad-pașa se sfătuește cu Omer-pașa, comandantul oștilor turcești, care de trei zile încearcă zadarnic să intre în ucurești.

Au uitat de cei chemați, care așteaptă afară. S-ar părea că au uitat chiar și de marii boieri, aceștia poftiți în regulă și lăsați să vie în cîmpia luncii cu caretele și caleștile lor. Dar nu, n-au uitat. Fuad așteaptă numai rezultatul luptei din Dealul Spirii dintre o divizie turcă și compania romînă de pompieri, sprijinită de cîteva companii de infanterie. Îl înfurie că de trei zile armata turcă se străduiește să intre în oraș, dar e ținută în loc de zecile de mii de oameni din popor care, neînarmați, s-au așezat în calea năvălitorilor, pe drumurile de intrare în oraș. Omer-pașa, ros de mînie, a trebuit să oco-

lească, tocmai pe aci pe la Cotroceni, unde și-a așezat tabăra și de unde a trimis acea coloană pe Dealul Spirii cu poruncă să răzbată neapărat pînă la apusul soarelui, în oraș.

Curajul micului grup de pompieri și infanteriști care-i stau în cale i se pare lui, ca militar, nebulie curată, iar pierderile care i se vestesc mereu îl scot din sărite.

Bălcescu și ai lui, nemîncați, stau și așteaptă.

S-au așezat în marginea zăvoiuului Dîmboviței, pe trunchiuri găunoase și răsturnate de salcie și privesc îngîndurați zecile de tunuri îndreptate asupra lor, de pe malul înalt al luncii. Razele lungi ale soarelui care scapătă spre asfințit, dincolo de turlele mănăstirii, umplu de aur toată priveliștea. Miroase încă de pe acum a toamnă. Cu chipul lui de poet, ochi mari negri, puțin oblici, frunte înaltă, barbă mică în jurul feței și luată mult cu foarfecele, Bălcescu, cu brațele încrucișate, se vedește adînc îngrijorat... Nu de soarta lui... E învățat cu asta. Dragostea lui nemărginită pentru poporul român l-a mai făcut să îndure din greu aproape trei ani de temniță.

Nu sînt nici șase ierni de cînd a ieșit, dar nimic n-a putut să înfrîneze avîntul lui revoluționar. A stat apoi la Paris ca să cerceteze bibliotecile, căci vrea să scrie o istorie a romînilor sub domnia lui Mihai Viteazul. S-a întors în țară abia în primăvară, știind că poporul român e gata să se răzvrătească împotriva domnitorului, a marilor boieri care țîn în robie sute și sute de mii de clăcași, că aceșt

popor e hotărît să răstoarne jugul turcesc, care apasă de cîteva sute de ani asupra țării.

* *

Fuad-pașa a primit știrea mult așteptată că în sfîrșit pompierii și infanteriștii au fost înfrînți, că numeroși morți și răniți au presărat dealul și că armata turcă a răzbit înspre oraș. Răsufală ușurat... Acum poate vorbi cu reprezentanții revoluției pe care i-a chemat la el azi dimineață. Îi are în mînă.

Au fost adunați toți în semicerc, în fața cortului pe care filfiie steagul cel mare cu semiluna de aur în colț.

Un secretar care știe romînește citește porunca ultanului și, ascultînd, capetele patrioților se pleacă pe umeri, înfrînte.

Soarta revoluției și a țării e hotărîtă. Vai de cei învinși!...

Dar dintr-o dată se aude un glas înfiorat care vorbește răspicat, întreprînd pe secretar :

— „Spuneți-i excelenței sale că acest limbaj este inadmisibil față de guvern, care a fost recunoscut de Soleiman-pașa, în numele sultanului. Prin glasul meu tot poporul român protestează din toată ființa lui împotriva oștirii turcești, care a cotropit pămîntul romînesc“.

- E glasul lui Bălcescu.

Cei de față privesc încremeniți de îndrăzneala lui.

— „Frate, ține socoteala de situația în care ne găsim“, îi spune speriat un prieten de alături de el

Bălcescu e însă pornit și se vede că ține să fie spuse neapărat unele lucruri, chiar acum :

— „Țin socoteală că vorbim în numele unei revoluții. Trebuie să fie cineva care să spună, în clipa asta, aceste lucruri. Trebuie să se găsească un om al revoluției, care să le vorbească turcilor așa cum merită“.

Fuad a înțeles înainte ca secretarul să-i mai traducă. Tresare... ochii negri îi scapără de mînie. Face un semn, nervos, scurt, către secretar... care citește numaidecît porunca pentru numirea noului caimacam¹. Bălcescu fierbe de revoltat ce e... S-au speriat pînă și boierii. Unul dintre ei îi șoptește răgușit :

— „Domnule, ești nebun? Vrei să ne taie turcul capetele la toți?“

Bălcescu îl privește disprețuitor și spune :

— „Turcii nu pot tăia decît capetele care se apleacă“.

Sînt cele din urmă cuvinte pe care le-a spus în libertate pe pămîntul patriei... Fuad-pașa a făcut alt semn... O companie de soldați, cu spăngile puse la puști, a înconjurat numaidecît grupul patrioților și al negustorilor, arestîndu-i. Boierii au fost însă poțitiți în cortul cel mare, căptușit pe dinăuntru cu atlas roșu.

După două luni, Bălcescu și soții lui au izbutit să scape din mîna turcilor, pe cînd erau duși pe niște vechi ghimii, corăbii înguste și lungi, pe Dunăre în sus. A mai putut să meargă în Ardeal, străduindu-se să-i facă să lupte alături, pentru liber-

¹ *caimacam* — locțiitor de domn.

tate, pe români și pe unguri. N-a izbutit. A mai ră-
tăcit în exil în apusul Europei, bolnav și sărac,
luptînd și acolo pentru poporul lui. A murit peste
patru ani, în 1852, la Palermo în Sicilia, singur,
părăsit de toți, cu plămîinii mistuiți de boală. Nu-i
cunoaște nimeni mormîntul, dar în inima poporului
nostru va trăi veșnic.

Unirea Moldovei cu Țara Romînească

Vreme de sute de ani poporul nostru a trăit des-
părțit în trei țări deosebite: Moldova, Țara Ro-
mînească și Transilvania. Dar el dorea să trăiască
la un loc, în cuprinsul aceleiași țări, să trăiască
unit, pentru a putea lupta mai ușor împotriva duș-
manilor săi. De multe ori și-a arătat poporul nos-
tru această voință a sa. În timpul revoluției din
anul 1848, moldovenii și muntenii au cerut unirea
țărilor lor. Dar Unirea nu s-a putut face atunci.

Cei care luptau pentru înfăptuirea ei și-au în-
tețit strădania. Ei se organizau în comitete pentru
unire, țineau întruniri și făceau propagandă prin
viu grai și prin scris. Marele poet Vasile Alecsan-
dri a compus o frumoasă poezie, numită „Hora
Unirii”, în care arăta de ce dorește poporul nostru
să înfăptuiască Unirea :

„Unde-i unul, nu-i putere
La nevoi și la durere ;
Unde-s doi puterea crește
Și dușmanul nu sporește“.

Însă dușmanii poporului nostru se împotribeau. Mulți boieri din Moldova și din Țara Românească s-au înțeleș cu guvernele Turciei și Angliei și au încercat să oprească înlăptuirea acestei dorințe. Cu toate acestea, poporul a reușit ca atât în Moldova cât și în Țara Românească să fie ales același domnitor și anume Alexandru Ion Cuza, unul dintre luptătorii din timpul revoluției din 1848. Rusia a sprijinit, printre marile puteri, dorința poporului nostru. În felul acesta la 24 ianuarie 1859 cele două țări românești s-au unit sub o singură conducere, într-o singură țară, România.

De atunci ziua de 24 ianuarie se păstrează în inima poporului nostru ca o zi de sărbătoare, ca „ziua Unirii“.

Moș Ion Roată și Unirea

de Ion Creangă

În 1857, pe cînd se fierbea Unirea în Iași, boierii moldoveni liberali, ca de-alde Costache Hurmuzachi, M. Kogălniceanu și alții au găsit cu cale să cheme la adunare și cîțiva țărani frunțași, cîte unul din fiecare județ, spre a lua și ei parte la facerea acestui act național. Cum au ajuns țărani în Iași, boierii au pus mîna de la mîna, de i-au ferchezuit frumos și i-au îmbrăcat la fel cu cheburi¹ albe și cușme noi, de se minunau țărani ce berechet² i-a găsit. Apoi, se zice că i-ar fi dat pe

¹ *cheburi* — haine de pîslă înflorate.

² *berechet* — noroc.

seama unuia dintre boieri să le fie cuvînt, ca să-i facă a înțelege scopul chemării lor la Iași.

— Oameni buni, știți pentru ce sînteți chemați aici între noi, zice boierul cu blîndețe.

— Vom ști, cucoane, dacă ni-ți spune, răspunse cu sîială un țaran mai bătrîn, scărpinîndu-se în cap.

— Apoi iaca ce, oameni buni; de sute de ani două țări surori și megieșe¹, Moldova noastră și Țara Muntenească, de care poate-ți fi auzit vorbindu-se, se sfișie și se mînîncă între dînsese, spre cumplita urgie și pieire a neamului romînesc. Țări megieșe am zis, oameni buni, căci numai pîrăuașul Milcov le desparte. „Să-l săcăm dar într-o sorbire“ și să facem sfînta Unire, adică înfrățirea dorită de strămoșii noștri, pe care ei n-au putut s-o facă în împrejurările grele de pe atunci. Iacă, oameni buni, ce treabă bună și frumoasă avem de făcut. Înțelesați, vă rog, oameni buni, pentru ce v-am chemat? Și dacă aveți ceva de zis, nu vă sfițiți; spuneți verdec, moldovenește, ca la niște frați ce vă sîntem. Că de aceea ne-am adunat aici să ne luminăm unii pe alții.

— Înțelegem, cucoane, așa a fi, răspunseră cîțiva țarani mai rușinoși; că dă, dacă nu-ți ști dumneavoastră ce-i pe lume, noi, țărănimea de la coarnele plugului, avem să știm ce-i bine și ce-i rău?

— Ba eu, drept să vă spun, cucoane, n-am înțeles l ci-că zise cu îndrăzneală unul dintre țarani,

¹ megieșe — vecine.

ănume Ion Roată. „Ș-apoi chiar dacă ne-am pricepe și noi la cîte ceva, cine se mai uită în gura noastră? Vorba ceea, cucoane: Țăranul cînd merge tropăiește și cînd vorbește hodorogește, să ierte cinstita față a dumneavoastră. Eu socot că treaba asta se putea face și fără noi; că dă, noi știm a învîrți sapa, coasa și secera, dar dumneavoastră învîrțiți condeiul și cînd vreți, știți a face din alb negru și din negru alb... Dumnezeu v-a dăruit minte ca să ne povățuiți și pe noi“...

— Ba nu, oameni buni, s-a trecut vremea aceea pe cînd numai boierii făceau totul în țara aceasta, ș-o storceau după plac. Astăzi toți, de la vlădică pînă la opincă, trebuie să luăm parte la nevoile și la fericirea țării. Muncă și cîștig, datorii și drepturi, pentru toți deopotrivă.

Le spuse boierul apoi, despre originea romînilor, despre suferințele lor și cum au ajuns a fi dezbinați și împrăștiați prin alte țări. Le dă el pilde cîte și mai multe și se silește bietul creștin din răspuseri a-i face să înțeleagă care sînt roadele binefăcătoare ale Unirii.

— Ei, oameni buni, cred că acum ați priceput!

— Priceput, cucoane, cît se poate de bine, răspunseră mai toți. Dumnezeu să vă ajute la cele bune!

— Ba eu tot nu, cucoane, răspunse Moș Ion Roată.

— Dumnezeu să mă ierte, moș Ioane, dar dumneata, cum văd, ești cam greu de cap; ia haidem în grădină, să vă fac a înțelege și mai bine. Moș

Ioane, vezi colo, în ogradă la mine, bolovanul cel mare ?

— Il vedem cucoane.

— Ia fă bine și adă-l ici lângă mine, zise boierul, care ședea pe un jilț, în mijlocul țăranilor.

— S-avem iertare, cucoane, n-om pute, că doar acolo-i greutate, nu șagă¹ !

— Ia, cearcă și vezi.

Moș Roată se duce și vrea să ridice bolovanul, dar nu poate.

— Ia du-te și dumneata, moș Vasile și dumneata, bade Ilie, și dumneata, bade Pandelache.

În sfârșit, se duc ei vreo 3—4 țărani, urnesc bolovanul din loc, îl ridică pe umere și-l aduc lângă boier.

— Ei, oameni buni, vedeți ? S-a dus moș Ion și n-a putut face treabă singur ; dar dacă v-ați mai dus cîțiva într-ajutor, treaba s-a făcut cu mare ușurință ; greutatea n-a mai fost aceeași. Povestea cîntecului :

Unde-i unul, nu-i putere

La nevoi și la durere.

Unde-s mulți, puterea crește

Și dușmanul nu sporește.

Moș Ioane, ia spune, cum ai înțeles și cum n-ai înțeles de cînd se face atîta vorbă ; să auzim și noi.

— Dă cucoane, să nu vă fie cu supărare : dar de la vorbă și pînă la faptă este mare deosebire...

¹ șagă — glumă.

Dumneavoastră, ca fiecare boier, numai ne-ați poruncit să aducem bolovanul, dar n-ați pus umărul împreună cu noi la adus, cum ne spuneți dinioarea, că de acum toți au să ieie parte la sarcini: de la vlădică pînă la opincă. Bine-ar fi, dac-ar fi așa cucoane, căci la război înapoi și la pomană năvală, parcă nu prea vine la socoteală.

Iar de la bolovanul dumneavoastră am înțeles așa: că pînă acum, noi țărani, am dus fiecare cîte-o piatră mai mare sau mai mică pe umere; însă acum sîntem chemați a purta împreună tot noi, opinca, o stîncă pe umerele noastre.

La aceste vorbe, țărani ceilalți au început a strînge din umere, a se uita unul la altul și a zice:

— Ia, poate că și Roată al nostru să aibă dreptate!...

Iar boierul, luîndu-i înaintea cu glume, a înghițit gălușca și a tăcut molcom.

Intrebări și teme

1. Pentru ce au fost chemați țărani la Iași?
2. Ce le-a spus boierul despre unirea Moldovei cu Muntenia?
3. Citiți cuvintele lui Moș Ion Roată, din care se vede că țărani nu erau luați în seamă de conducătorii țării.
4. Cum încerca boierul să le arate că unirea face puterea?
5. Recitiți răspunsul isteț pe care l-a dat Moș Ion Roată boierului.
6. Ce vrea să spună autorul prin cuvintele: „boierul, luîndu-i înaintea cu glume, a înghițit gălușca”?

Războiul pentru independență

Multă vreme poporul nostru a stat sub stăpînierea turcilor. Aceștia asupreau cumplit țara, sînd-o să plătească biruri grele. Poporul nostru s-a ridicat adeseori la luptă pentru a zdrobi jugul turcesc, pentru a cuceri neatîrnarea și libertatea țării.

Cel din urmă război purtat de poporul nostru împotriva turcilor pentru dobîndirea independenței a fost cel din anul 1877. El s-a numit războiul pentru independență, pentru că în urma lui țara noastră a scăpat de jugul turcesc. În războiul acesta oștirile romîne au luptat, ca și altă dată în trecut, alături de armatele ruse. Ostașii noștri mergeau curajoși la luptă, cîntînd :

...,Din cîmp de-acasă, de la plug,
Plecat-am astă-vară
Ca să scăpăm de turci, de jug
Sărmana noastră țară“...

În numeroase lupte, la Plevna, la Smîrdan, la Grivița, sîngele ostașilor romîni s-a amestecat cu cel al ostașilor ruși și lupta lor înfrățită a adus victoria împotriva turcilor.

Prin pacea care s-a încheiat la sfîrșitul războiului, țara noastră a devenit independentă, adică neatîrnată față de Imperiul turcesc.

În fiecare an, la 9 mai, poporul nostru sărbătorește cu multă însuflețire, ziua cînd România și-a dobîndit independența față de Imperiul turcesc.

Nenumărate povestiri și poezii ne amintesc cu drag și astăzi despre vitejia și eroismul înflăcărat cu care au luptat românii împotriva cotorpitorilor turci.

Intrebări

1. Când și-a cucerit țara noastră eliberarea de sub jugul turcesc?

2. Cu al cui ajutor a putut țara noastră să devină independentă?

Luarea Griviței

după M. Sadoveanu

O ploaie rece și subțire cădea neîntrerupt; și-n văi și pe dealuri plutea o ceață lăptoasă. Pământul desfundat era moale și cleios. Prin văzduhul închis veneau, de departe, împușcături înăbușite. Tunurile izbucneau des fără să se știe de unde; se auzea numai șuierul ascuțit al ghiulelelor.

Batalioanele noastre porniseră, la ceasurile trei, în frunte cu dorobanții¹ din Regimentul 10. Flăcăii erau tăcuți și cu fețele îngrijorate. În toate rîndurile se simțea o îndîrjire sălbatică.

Măntăile dorobanților și ale opincarilor² erau ude și presărate de pulberea albă a ceții.

¹ *dorobanți* — nume purtat de ostașii români, infanteriști.

² *opincari* — alt nume purtat de ostașii români pentru că în loc de cizme aveau opincl.

Înaintau prin umezeala rece. Suiră, într-o jumătate de ceas dealul spre redută¹. Acolo, tăcere. În redutele turcești, nici o mișcare. Și de-acolo, de pe coastă, văzură cu toții valea la care nu se aștepta nimeni : „Valea sîngelui“.

Coborîră repede în vîlcea, își alcătuiră din nou rîndurile și prinseră a sui costișa cealaltă. Suiș greu : se cățarau de tufe, se sprijineau în baionetă, își dădeau unii altora mîna, dar mergeau cu grabă, se apropiau în tăcere de dușman.

Deodată izbucniră cele dintîi focuri ale turcilor, drept de deasupra. Fără a fi strigat cineva „înainte !“ toți se zvîrliră spre creastă cu înverșurare. Maiorul Șonțu căzu. Dorobanții apărură în-un salt fierbinte pe culme, tăcuți, încruntați, cu căciula buhoasă pe ochi, cu baioneta lungă amenințătoare. Turcii din șanț se traseră îndărăt, în întărituri...

La patru și jumătate începură și rușii a sui la atac.

Un sergent zise :

— Vin rușii !

Ofițerii se ridicară.

— Sus băieți ! Și flăcării porniră la atac odată cu rușii.

Ofițerii strigară : „Înainte !“

Într-o prelungă fierbere de răcnete și de gemete, opincarii și vînătorii se cățărară pe culme.

¹ redută — întăritură, folosită pe cimpul de luptă.

Asaltul redutei Grivița

Sus se zvîrliră spre parapet într-o tăcere așa de înfiorătoare și de mînioasă, și într-un avînt așa de sălbatic, încît pămîntul se zgudui. O volbură de foc se deschise. Nu era o pîriitură de arme, ci un tunet neîntrerupt; parcă toată reduta se ridicase în picioare și zvîrlea foc și moarte.

Ostașii turci stăteau neînduplecați în picioare, în fulgerul orbitor al împușcăturilor. Dar, prin umbra deasă a înserării șuvoiul negru de flăcăi venea zguduind pământul plin de apă. Intrară în șanțul dinafară, se zvîrliră la metereze, se suiră deasupra. A fost o izbitură de trăsnet. Impușcăturile conteniră. Cei de pe creasta parapetului se prăvăliră deodată în șanț. Flăcăii săriră după ei, răcnind, scrișnind, izbind. Dușmanii se risipiră ca suflați de vifor...

La ceasurile nouă, un trimis al turcilor ieși din întăriturile turcești, cu steag alb, în fața Griviței.

Muncitorii pornesc la lupta împotriva asupririi

După ce s-a smuls de sub stăpînirea lungă și grea a turcilor, țara noastră s-a dezvoltat tot mai mult. Pe ogoare încep să se folosească unelte mai bune și chiar mașini agricole, iar în orașe apar ateliere și fabrici de chibrituri, de postav, de zahăr și de alte lucruri folositoare. La poalele pădurilor s-au construit fabrici de cherestea, iar din adîncurile pământului se scotea sare, cărbuni și petrol. Peste întinderile țării se așterneau șosele și căi ferate. Vechile tîrguri de pe malurile Dunării: Giurgiu, Brăila și Galați au devenit porturi mari cu diguri de piatră și magazii pline cu mărfuri. La Cernavodă, peste apele Dunării, a fost clădit un mare pod de oțel, legînd Dobrogea de restul țării.

Capitaliștii din țara noastră, precum și alții de peste hotare, aduceau mașini și construiau noi fabrici. Creștea astfel și numărul muncitorilor care lucrau în ele. În aceste fabrici, mâinile pricepute și harnice ale muncitorilor făureau multe bogății, dar câștigul obținut îl luau stăpînii fabricilor, capitaliștii. Fără să muncească, capitaliștii câștigau foarte mult neplătind muncitorilor alît cît li se cuvenea pentru munca lor. De aceea, între viața capitaliștilor și aceea a muncitorilor era mare deosebire. Capitaliștii se desfătau numai în bucurii; înconjurate de grădini frumoase, casele lor mari erau pline de lumină și căldură, iar slugile trudeau într-una sub privirile aspre ale stăpînilor. Față de belșugul în care trăiau capitaliștii, viața muncitorilor era plină de lipsuri și suferințe. Ei lucrau în ateliere prost încălzite, îmbîcsite de praf și de fum și în care lumina pătrundea anevoie. În lăcomia lor nesățioasă, capitaliștii îi sileau pe muncitori să vină la lucru în zorii zilei și să muncească pînă seara tîrziu cînd întunericul cobora peste oraș. După o muncă istovitoare de 14—16 ore pe zi, muncitorii plecau trudiți și flămînzii spre casele sărăcăcioase în care trăiau îngheșuiți mai mulți într-o cameră, neavînd căldură și culcîndu-se adeseori nemîncăți. Cei care nu puteau îndura munca chinuitoare din fabrică erau alungați. Pe lîngă toate acestea și copiii muncitorilor trebuiau să lucreze încă de la vîrsta de 6—7 ani în fabrică, îndurînd din greu oboseala, foamea și frigul, în loc să se bucure de învățătură, de odihnă și de joacă.

Muncitorii n-au mai putut răbda aceste nedreptăți. Ura și revolta lor a crescut tot mai mult. Ei au hotărât să înceteze lucrul pentru a-i sili prin aceasta pe patroni să le reducă ziua de lucru și să le mărească salariul. Această formă de luptă a muncitorilor împotriva stăpînilor se numește grevă. Cînd muncitorii făceau grevă, patronii se foloseau de armată, care pe atunci era o unealtă a lor și-i forțau pe muncitori să revină la lucru.

În timp ce bogăția capitaliștilor creștea, se adîncea și mizeria în care trăiau muncitorii cu familiile lor. De aceea, nemulțumirile lor creșteau și clocoțeau gata să izbucnească. Muncitorii de la noi au aflat că și muncitorii din alte țări îndură multe nedreptăți de la patroni și luptă contra acestora.

Sătui de atîta asupra, muncitorii dintr-o țară au făcut greve cerînd patronilor ca ziua de lucru să dureze numai 8 ore, iar salariul muncitorilor să fie mai bun. Au avut loc ciocniri între muncitorii greviști și armată, a curs sînge nevinovat, dar muncitorii au cîștigat drepturile cerute. În amintirea acelei victorii muncitorești, muncitorii din toată lumea sărbătoresc în fiecare an ziua de 1 Mai.

Muncitorii din Romînia au înțeles că trebuie să se unească și să lupte mai dîrz, pentru a-i înlătura pe asupritorii lor și ai întregului popor muncitor. Ca și în alte țări, muncitorii din țara noastră au început să formeze syndicate. Syndicatele sînt organizații în care muncitorii se unesc după meserii și aleg pe cei mai pricepuți și curajoși dintre ei să-i conducă în luptă. Primul syndicat din țara noastră a

fost înființat acum 50 de ani sub conducerea muncitorului tîmpelar I. C. Frimu. Unindu-se în sindicate, puterea muncitorilor a crescut mult.

Viața grea și cruzimea capitaliștilor nu i-a înspăimîntat pe muncitori. Mai hotărîți, ei și-au strîns rîndurile și uniți, au luptat mai departe pînă ce au zdrobit pe exploatatori.

Întrebări și teme

1. Citiți rîndurile în care se arată cum s-a dezvoltat țara noastră după ce a scăpat de sub jugul turcesc.

2. Cum trăiau capitaliștii ?

3. Cum trăiau muncitorii ?

4. Povestiți cum au pornit la luptă împotriva asupririi muncitorii din țara noastră.

5. Povestiți cum au luptat în acea vreme împotriva asupririi și muncitorii din alte țări.

Adăpostul lor

după Ion Pas

Iarna anului 1895 a venit parcă mai repede ca în alți ani. O săptămîină întreagă a nins și zi și noapte. Apoi un ger puternic a prins deasupra zăpezii o oglindă lucie de gheață.

Oamenii se strîng în jurul sobei. Cine se îndură să iasă pe o asemenea vreme ?

*

* * *

Se lasă noaptea. Bate un vînt tăios și e frig. O ulicioară strîmtă, colibe nevoiașe, frig și pustiu.

În fața unei porți, un vraf de lucruri vechi — un pat, o masă, cîteva scaune, un dulap scîlciat, crăliți, borcane.

O femeie veghează pe trotuar, lîngă lucruri și un copil de cinci ani tremură lîngă ea. Femeia are o broboadă în cap și e îmbrăcată într-o haină bărbătească, copilașul cu năsucul înghețat tremură; e încotoșmănat într-un șal.

Un soldat cu arma la umăr se preumblă de la un cap la altul al străzii.

— Hei, nu-ți mai iei bagajul, femeie ?

— N-am unde, maică !

— Grevă v-a trebuit ? Acum v-a dat afară !

— Nu vorbi așa, dragul maichii. Ești și tu tot ca noi !..

Soldatul se întoarce. Femeia oftează și își mîngîie copilul. Se uită în lungul străzii. Pustiu, pustiu și frig. Ar pleca, n-are unde. Și alte cunoscute ale ei sînt pe drumuri. Toate lucrătoarele din cartier au fost azi alungate din casă.

Totuși trebuie un adăpost copilului pentru noaptea aceasta. Ea se va întoarce apoi și își va păzi avutul, trențele aruncate claie peste grămadă în șanț, de stăpînire.

— Hai, dragul mamei !

— Unde, mămico ?

— Hai la oamenii de colo, unde se vede lumină, să te culce în noaptea asta la ei. Sînt lot muncitori ; te vor adăposti cu drag.

Mama și copilul pornesc cu greutate.

Copilul scîncește :

— Mamă, de ce ne-au dat afară ?

— Așa au vrut boierii !

— Dar pe tata cine l-a închis ?

— Boierii, dragul mamei !

În căpșorul copilului se zbat multe întrebări.

Dar acum e frig și e noapte. Iar vîntul care bate cu furie, îl obligă să-și strîngă mai tare șalul în jurul trupului pe jumătate înghețat.

Răscoala țăranilor din 1907

La sfîrșitul veacului al XIX-lea și începutul veacului nostru țăranii o duceau din ce în ce mai greu. Prin lege, ei nu mai erau iobagi dar, lipsiți de pămînt și de unelte de muncă, trebuiau să robească din zori și pînă seara pe moșiile boierești. Țăranii nu primeau mai nimic pentru munca lor ; erau supuși la tot felul de corvezi, înșelați la socoteli, asupriți și umiliți. Ne mai puțînd îndura mizeria și exploatarea, țăranii se răzvrăteau adesea. În 1907, răscoala țăranilor a cuprins întreaga țară. Țăranii înarmați cu furci și topoare intrau pe moșiile boierești, îi alungau pe boieri și pe oamenii lor, dădeau foc conacelor. Pe alocuri, muncitorii au dat și ei sprijin țăranilor răsculați. Astfel, la Pașcani, cefe-riștii au eliberat pe țăranii arestați și închiși într-un tren.

Îngroziți de furia răsculaților, boierii și fabricanții, în frunte cu căpetenia lor, regele, au porun-

1907

(Pictură de O. Băncilă)

cit armatei să pornească împotriva țăranilor. Satele au fost bătute cu tunul, oamenii împușcați ca niște câini la marginea drumului. Mai mult de 11000 de țărani au fost uciși atunci. Sălbăticia și cruzimea cu care a fost înăbușită răscoala țăranilor n-au reușit să înfrîngă voința poporului de a sfîrși cu asupritorii săi.

În anul 1907

de Zaharia Stancu

I

Tata se întoarce acasă seara.

— Mă copii, mă, ia ieșiți afară ! Se vede foc mare spre răsărit.

Ieșim toți pe prispă. Ne uităm spre răsărit. Cerul e roșu de parcă s-a aprins într-acolo o pădure. Nu e nici o pădure pe aproape. Arde conacul de la Secara... Soră-mea se întoarce spre miez-noapte.

— Tată, și pe Belitori se arată foc.

Spre Ruși¹, în sus, departe, în fundul nopții, s-a aprins alt foc.

Spre apus izbucnesc alte focuri : unul spre Cîrligați, unul spre Dunăre...

— Parcă auzisem eu ceva în sat, spunea tata. Auzisem ceva despre răscoale, că s-ar fi apropiat de ținutul nostru...

Focurile ard. Limbile lor sfîșie noaptea.

II

Au privit focurile pînă s-au săturat. Apoi oamenii s-au adunat la noi.

— S-a iscat revoluție în toată țara, prinde să vorbească tata.

Nici noi nu putem să stăm cu mîinile în sîu. Prea am îndurat mult !

— Eu unul nu mai pot aștepta, răsuflă din fundul inimii văru-meu Dumitru Pălică. Copiii mei

¹ Ruși — Roșiori de Vede.

parcă sînt schelete. Sufletul le stă la gură gata să iasă, de foame. De cît să pierim ca vitele fără să spunem nimic, mai bine să murim bătîndu-ne pentru dreptul nostru la viață.

III

— Măi, deschideți poarta să intrăm la boier!

— Nu e acasă boierul.

— Deschideți porțile!

— Dacă vă apropiați de poartă, se aude glas dinăuntru, tragem cu puștile...

— Dacă trageți cu arma, urlă oamenii și atingeți pe vreunul dintre noi... vă măcelărim...

Au adus din curtea primăriei un stîlp lung, s-au așezat în fața porții. Zece oameni țin stîlpul. Se dau cîteva pași îndărăt și reped stîlpul cu toată puterea în porți.

Au năvălit înăuntru amestecați, bărbați, femei, copii...

IV

Colonelul Pienaru a poruncit să se sune goarna și să se strige să iasă oamenii în uliți cu femei, cu copii că vrea să spună el, colonelul, cîteva cuvinte. Au ieșit rumîinii în ulițe, soldații i-au împins spre primărie, au făcut lanț în jurul lor. S-a arătat colonelul călare înconjurat de ofițeri. Lîngă colonel, mîna lui dreaptă, căpitanul Cantacuzin.

— Să iasă în față, a strigat colonelul, toți acei care au luat parte la răscoală.

Rumîinii s-au strîns unii într-alții, n-a făcut unul un pas înainte.

— Am poruncit să iasă în față toți cei care au luat parte la răscoală. Nu s-aude ?

— Ba se aude, domnule colonel, a răspuns unchi-meu, iacă, eu am început aici, în sat, răscoala...

— Și eu am luat parte la răscoală, a spus mătușă-mea.

— Am fost și eu pe acolo, a sărit cu gura Dița.

Gloata a înaintat. L-au înconjurat oamenii pe unchi-meu.

— Se laudă ăștia, domnule colonel. Nu numai ei au făcut răscoala. Răscoala am stîrnit-o noi toți, satul întreg, satul pe care-l storci dumneata...

Rumîinii se uitau dîrji în ochii colonelului.

— Căpitane, ia comanda plutonului de execuție...

Au izbutit pînă la urmă să-i împuște pe toți.

Cel din urmă a murit unchi-meu. Treceau gloanțele pe lîngă el, nu-l nimereau. Cît îl ținea gura striga :

— Ne împușcați pe noi, o să mai împușcați și pe alții. Dar n-o să puteți împușca toată țara pe care o asupriți. Degeaba holbezi ochii, colonele ! Mai mult decît viața n-ai ce să-mi iei... De moarte nu mă sperii eu, dacă nu m-am speriat de viața pe care am îndurat-o...

V

Pe tata și pe frate-meu și pe văru-meu, și pe mulți alții, i-au legat și i-au dus la tîrg.

Mama a rămas singură cu noi. Nu plîngea. Ne povestea seara, cînd eram gata de culcare, toate

cîte le auzea cu privire la răscoală și la ce se petrecea cu rumîinii după răscoală...

Mă culcam, mă acoperea mama. Trecea cu mîna peste fruntea mea. Șoptea numai pentru mine.

— Să nu uiți, Darie, nimic să nu uiți. Să spui copiilor tăi și copiilor pe care-i vor avea copiii tăi să le spui... Auzi, Darie? Să nu uiți... Să nu uiți, Darie...

Primul război mondial

Între anii 1914 și 1918 aproape întreaga lume a fost cuprinsă de un război crîncen, care a întrecut, prin distrugeri și pierderi de vieți omenești, toate războaiele de pînă atunci. Pentru că a fost primul război care a cuprins aproape întreaga lume, a fost numit *primul război mondial*.

Au pregătit și au început acest război fabricanții și moșierii din țările cele mai mari ale lumii. Aceștia urmăreau să-și smulgă unii altora pămînturile și alte bogății pe care le stăpîneau și pe care le jefuiseră de la țările mai slabe.

Ei s-au împărțit în două tabere, după interesele lor. O tabără cuprindea Germania, Austro-Ungaria, Turcia și Bulgaria, iar cealaltă cuprindea Anglia, Franța, Rusia și alte țări. Războiul a fost declarat de Germania.

Nici moșierii și fabricanții din România nu au stat deoparte în acest război. Ei au trecut de partea Angliei, Franței și Rusiei, împingînd țara noastră în acest măcel, din care ei nădăjduiau să

aibă cîştiguri mari și să pună mîna pe noi pămînturi și bogății.

Armata nu era bine înzestrată, n-avea nici arme moderne, nici îmbrăcăminte bună.

Franța și Anglia făgăduiseră ajutor Romîniei, dar acest ajutor nu a fost trimis.

Trupele romîne, prost echipate și înarmate, au fost înfrînte de armatele germane, bulgare, turcești și austro-ungare și silitе să se retragă în Moldova, în iarna anului 1916.

Trupele dușmane au ocupat Oltenia și Muntenia, împreună cu însăși capitala țării, București. Aceste teritorii au lost jefuite de către trupele de ocupație timp de doi ani de zile (1916—1918). În timpul ocupației germane, populația a avut de îndurat mari greutăți.

Armata noastră, retrasă în Moldova, începe să se refacă. Germanii aduc forțe multe pe front și reîncep atacul. Soldații romîni, înfrățiți cu soldații ruși, opresc însă înaintarea trupelor germane în Moldova. Prin luptele ce s-au dat la Mărăști și în special la Mărășești, bătălie care a ținut două săptămîni, cîmpitorii germani au primit o lovitură puternică.

În acest război, Germania și aliații ei au fost învinși. Romînia a realipit teritoriul romînesc de peste munții Carpați, adică Transilvania.

De pe urma războiului au tras foloase conducătorii țării, fabricanții și moșierii. Aceștia s-au îmbogățit mult în timpul războiului, făcînd speculă mai ales cu grîne și vite, de care populația a dus mare lipsă.

În același timp oamenii muncii, care suferiseră tot greul războiului, au avut de îndurat o viață și mai grea decît înainte, căci gospodăriile lor se ruinaseră. Sute de mii dintre ei și-au găsit moartea pe cîmpul de luptă, iar mulți alții au rămas schilozi pe întreaga viață.

De aceea poporul muncitor a luptat încă din timpul războiului pentru încetarea măcelului, pentru pace, dîndu-și seama că războiul acesta folosește numai exploatatorilor.

Intrebări

1. Cine a dezlănțuit primul război mondial ?
2. De ce poporul muncitor a luptat împotriva războiului?

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie

La 25 octombrie (7 Noiembrie) 1917, în Rusia s-a petrecut cel mai de seamă fapt din istoria omenirii: Marea Revoluție Socialistă din Octombrie.

Primul război mondial, război de jaf și prădăciune, a adus popoarelor multe lipsuri și suferințe.

Poporul muncitor din Rusia n-a mai putut să îndure mizeria și asuprirea stăpînirii țariste.

Soldații nu au mai vrut să-și verse sîngele pe front, ca bogătașii să huzurească în palatele lor.

Muncitorii, țărani și soldații în frunte cu Partidul Comunist întemeiat de Lenin au pornit la

„Salva Aurei“

(Pictură)

luptă împotriva asupritorilor și, după ce au răsturnat pe țar, au smuls puterea din mâinile moșierilor și burghezilor. Această mare revoluție a avut loc în luna octombrie a anului 1917. În urma

¹ „Aurora“ era numele unui vas de război rusesc care trecuse de partea bolșevicilor și a vestit începutul Marii Revoluții Socialiste din Octombrie.

Marii Revoluții Socialiste din Octombrie pentru prima oară în istorie, a fost creat un stat nou, statul muncitorilor și țăranilor. Pământul și fabricile au trecut în stăpînirea celor ce muncesc. Toate încercările fabricanților și moșierilor de a pune mîna din nou pe putere au fost zdrobite, cu toate că erau sprijinite de bancherii și fabricanții din întreaga lume.

Sub conducerea Partidului Comunist, muncitorii și țăranii muncitori din Rusia au pornit să-și construiască o viață nouă, fericită, în care să nu mai fie exploatați și asupriți.

Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a umplut de nădejde inimile oamenilor muncii din întreaga lume.

Ea a însuflețit și clasa muncitoare din țara noastră, care creștea tot mai mult și ca număr și ca putere de luptă.

În fapta muncitorilor din Rusia, oamenii muncii din țara noastră au văzut o pildă măreață și un îndemn pentru lupta lor.

Muncitorii și țăranii noștri au trecut la luptă din ce în ce mai hotărîtă împotriva capitaliștilor și moșierilor care stăpîneau pe atunci România.

Intrebări

1. Din ce cauză a izbucnit Marea Revoluție Socialistă din Octombrie ?
2. Ce însemnătate a avut Marea Revoluție Socialistă din Octombrie pentru oamenii muncii din lumea întregă ?
3. Ce a învățat poporul nostru de la Marea Revoluție Socialistă din Octombrie ?

Lupta Partidului Comunist pentru libertatea și fericirea poporului

La începutul veacului al XX-lea, traiul muncitorilor și al țăranilor muncitori din țara noastră devenea tot mai greu. Din bogățiile țării se înfruptau nu numai fabricanții și moșierii din țara noastră, ci și capitaliștii străini. Ei erau adevărații stăpîni ai Romîniei. Din pricina jafului lor, din ce în ce mai mulți oameni ai muncii rămîneau pe drumuri, fără puțința de a-și agonisi o bucată de pîine.

Iată de ce ura împotriva capitaliștilor străini și a slugilor lor de la cîrma țării creștea tot mai mult.

Pentru a lupta împotriva fabricanților și moșierilor de la cîrma statului, luînd pilda bolșevicilor, muncitorii din țara noastră și-au făurit în anul 1921 partidul lor, Partidul Comunist din Romînia. Incepînd de atunci, Partidul Comunist a fost în fruntea tuturor bătăliilor date pentru răsturnarea orînduirii nedrepte, în care, o mîină de trîndavi jefuiau munca a milioane de oameni ai muncii. Partidul îi organiza pe muncitori și-i învăța cum să lupte.

Partidul le arăta muncitorilor că pentru a fi tari trebuie să lupte uniți. Sub conducerea partidului muncitorii luptau uniți în sindicate și alte organizații ale oamenilor muncii. Ei răspundeau asupririi burghezo-moșierești cu greve și manifestații. Cuvîntul partidului era răspîndit în taină în mijlocul muncitorilor prin viu grai, prin broșuri și manifeste.

Conduși de partid, alături de ceferiștii din întreaga țară, de minerii din Valea Jiului și de petroliști, tăietorii de lemne din valea Mureșului, tîmplarii din Arad, tipografii din București luptau neîncetat împotriva exploatării și asupririi.

Cînd au văzut că și în țara noastră s-a format un partid de feiul celui bolșevic, un partid care organiza și conducea clasa muncitoare, fabricanții, bancherii și moșierii s-au înspăimîntat de moarte. Ei aveau puterea. În mîna lor se găseau armata, poliția, jandarmeria, judecătorii, închisorile.

Ce n-au făcut burghezia și moșierimea ca să nimicească Partidul Comunist! I-au aruncat pe comuniști în temnițe întunecoase, unde i-au ținut ani și ani de-a rîndul. I-au chinuit cu cruzime fără seamăn și pe mulți i-au ucis în bătăi în beciurile poliției. Dar comuniștii nu s-au înfricoșat. Ei au luptat cu dîrzenie pentru izbînda clasei muncitoare, pentru libertatea și fericirea poporului. Mulți și-au dat viața în această luptă, pentru ca poporul nostru să poată, astăzi, să trăiască într-o țară liberă și să-și făurească un trai fericit.

Intrebări

1. Cum luptau muncitorii din țara noastră împotriva orînduirii nedrepte din trecut ?
2. Cum au încercat fabricanții și moșierii de la cîrma statului să înăbușe lupta clasei muncitoare și să distrugă partidul ?

Luptele de la atelierele „Grivița” din februarie 1933

În iarna anului 1933, viața poporului muncitor din țara noastră se înrăutățise mai mult ca ori-cînd.

Capitaliștii se pregăteau de război. Ei voiau să atace și să jefuiască Uniunea Sovietică.

Țara noastră era robită bancherilor și fabricanților din apus. Pe spinarea poporului apăseau biruri grele. Muncitorii erau concediați în număr tot mai mare. Țăranii muncitori erau siliți să-și vîndă lucrurile din casă spre a-și plăti dările. Poporul întreg clocotea de minie.

Sub conducerea Partidului Comunist, muncitorii au pornit la luptă. În toată țara au izbucnit greve. Muncitorii se ridicau împotriva scăderii salariilor, împotriva amenzilor și a concedierilor. Ei se ridicau împotriva asupririi poporului. Muncitorii cereau pîine, pace și libertate!

La 2 februarie 1933, muncitorii ceferiști din întreaga țară au încetat lucrul. De teamă, guvernul a făgăduit atunci că va îndeplini cererile muncitorilor. Imediat însă, conducătorii ceferiștilor, în frunte cu tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej, au fost arestați.

Ca răspuns la această ticăloșie, peste 7000 de muncitori ceferiști din București s-au strîns în curtea atelierelor Grivița, în ziua de 15 februarie 1933, cerînd eliberarea delegaților lor, cerîndu-și drepturile. Și în alte părți ale țării, muncitorii au început lupta...

Grivița 1933

Cu toate amenințările poliției și armatei, muncitorii celeriști din București n-au părăsit atelierele.

Înspăimântat de răsunetul pe care-l trezea în sufletul întregului popor muncitor lupta eroică a celeriștilor, guvernul burghezo-moșieresc a dat ordin jandarmilor să deschidă focul asupra muncitorilor. Mulți muncitori, printre care utecistul¹ Vasile Roaită, au căzut uciși atunci.

Noapți de-a rîndul după aceea, camioane ale poliției au transportat trupurile celeriștilor uciși pentru a fi îngropate pe ascuns.

Conducătorii celeriști au fost condamnați la mulți ani grei de temniță. Unsprezece ani a stat tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej și tovarășii¹

¹ *utecist* — membru al organizației „Uniunea tineretului comunist”.

săi de luptă în temniță. Dar comuniștii n-au putut fi îngenunchiați. Mai dârzi au continuat lupta, mai hotărâți s-au strâns sub steagul Partidului.

Intrebări

1. Din ce cauză au izbucnit luptele muncitorimii, în anul 1933 ?
2. Cine a condus aceste lupte ?

La postul de onoare

— Ne-au arestat delegații !

Vestea se răspîndi ca fulgerul din om în om. Muncitorii fierbeau de mînie. Uruiul roților și scrișnetul macaralelor încetase. Mașinile mari de oțel zăceau ca niște monștri fără viață. Grivița întregă clocotea ca un cazan uriaș. Începuse greva. Valuri de muncitori se revărsau din ateliere, îndreptîndu-se spre mijlocul curții, unde, suiți pe tribuna alcătuită din capre și scinduri, vorbitorii se adresau muncitorilor.

Grupuri de greviști asigurau ordinea în ateliere. Alte grupuri stăteau la paza porților. Un uce-nic îmbrăcat într-o scurtă neagră și cu bocanci prea mari pentru el, sorbea cuvintele vorbitorilor. Avea ochi luminoși, îndrăzneți. Era Vasile Roaită, sudorul.

-- Dar la sirenă pe cine punem ? întrebă unul dintre organizatori.

— Merg eu, tovarăși !

Zeci de priviri scrutară fața lui Roaită. Il cunoșteau toți. I se putea încredința această sarcină.

— Bine, ia-ți tovarășii și du-te.

Ochii lui Vasile străluciră. Trase șapca mai adânc pe frunte și făcu semn celorlalți : „Haidem !“

În timpul acesta, în stradă, se adunară mii de muncitori de la alte fabrici, șomeri și familii de ale greviștilor, care se alăturau luptei ceferiștilor. Stăpînirea îngrozită trimisese armată să înconjoare atelierele. Muncitorii se pregăteau dîrz de apărare.

De undeva, din masa uriașă de oameni, un glas singularic prinse să cînte. Îl urmară zece, o sută, o mie de glasuri și cîntecul crescua ca o vijelie :

„Sculați, voi, oropsiți ai vieții,

Voi, osîndiți la foame, sus...“

Șuierul sirenei, care nu contenea o clipă, se împletea în văzduh cu cîntecul mulțimii.

Noapte. Se lăsase ger aspru. Grupurile de greviști patrulau fără încetare. În ateliere se aprinseseră focuri și ochii usturau de fum. Din întuneric se iveau la licărirea slabă a jarului, gurile negre, amenințătoare ale mitralierelor instalate pe ziduri și camioane.

Roaită trăgea de lanțul sirenei și urletul ei năvalnic răsuna în toate colțurile orașului. Auzindu-l, Roaită simțea că-i cresc puteri de uriaș. Era mîndru de sarcina asta de cinste. În glasul sirenei lui răsuna însăși voința de luptă a ceferiștilor...

E aproape de ziuă. În stradă, în lumina tulbure a zorilor se agită umbre. Se aude comanda scurtă

a ofițerului de jandarmi: foc! Și imediat răsună țăcănitul sacadat al armelor.

Mitralierele seceră sute de vieți. Valuri de muncitori cad la pământ. Vuietul sirenei însă nu se curmă. Glasul ei de metal vibrează, îndeamnă, cheamă, cutremurînd înălțimile. Roaită, neînfricat, o străjuiește. Cu dinții strînși, cu mîna încleștată pe lanț, utecistul Vasile Roaită stă neclintit la postul de onoare. Sirena lui străpunge ca un sfredel inima călăilor. Infuriați, jandarmii își îndreaptă focul ucigător într-acolo. Roaită e lovit.

Ochii eroului se împăienjenesc și prin minte îi trec frînturi de gînd: S-a sfîrșit... Nu-i nimic. Eu sînt unul singur. Muncitorii sînt mulți. Muncitorii vor birui!

Și mîinile care mai păstrează în ele o fărîmă de viață, se adună ca un clește pe lanțul sirenei. Așa, să sune, să sune...

Măriuca cea vitează

de A. G. Vaida

— Spune odată, unde-i maică-ta?

— Nu știu, răspunse cu glas tremurînd Măriuca speriată de căutătura aspră a omului îmbrăcat în uniformă de comisar și de cei doi agenți care răscoleau fără milă lucrurile din casă.

Comisarul, după ce urmărise cîtva timp cum scotocesc agenții prin dulap, se întoarce iar spre dînsa, încercînd să-i zîmbească. Se apropie și, cu mîna lui butucănoasă, începu s-o mîngîie pe creștet:

— În ce clasă ești, puicuțo, întrebă el cu glas mieros.

— În a treia, șopti Măriuca.

— Adică în 1937 termini școala primară... Buun... Și ce ai de gând să te faci ?

— Țesătoare, ca și mama.

— Sau comunistă ca tata și mama ?!... zise comisarul.

Fetița îl privi nedumerită. Numai ochii ei albaștri aruncară spre el o privire ascuțită, apoi îl ocoliră. Gîndurile îi fugeau către tăticu care era la închisoare de peste un an. Da, îi vor da drumul peste doi ani, cînd va termina ea școala.

Comisarul n-o lăsă mult timp cu gîndurile ei. Își scotoci buzunarul, scoase o hîrtie împăturită și i-o dădu. Fetița rămase cu ea în mîină, fără să știe ce să facă.

— Ia citește ce-i acolo !

Fetița își aruncă pe spate codițele și, în timp ce desfăcea hîrtia, se uită să vadă ce face comisarul.

— Citește, citește, nu te codi.

— „La luptă împotriva fascismului și a războiului...” începu ea cu glas încet, însă deodată se opri. Ca un fulger îi trecu prin minte că-i același manifest pe care mama îl ascunsese sub dulap. Spaima o cuprinse iar. Dacă oamenii aceștia răi găsesc manifestul și-o arestează pe mama ? N-o s-o mai vadă, cum nu-l mai vede pe tăticu de un an de zile. Glasul comisarului deveni deodată aspru, înfricoșător.

— De ce te-ai oprit ? Spune, ai mai văzut hîrtia asta la voi în casă ?

— N-am mai văzut-o niciodată, îngăimă ea cu ochii în jos.

Îi era teamă. Se gîndea că îndată o s-o lovească. Dar ea nu va spune nimic. Știa de la mama că astfel de lucruri nu se spun cu nici un chip.

— Binee, mîrîi comisarul. Se îndepărtă cu lampa, o puse pe masă și trecu să șoptească ceva la urechea agenților.

Trebuie să-i dea de veste mamei să nu intre în casă. Din clipă în clipă putea să vie de la fabrică. Era în schimbul de noapte. Cum să scape de oamenii ăștia răi? Trebuie să fugă. Se uită spre ușă: era deschisă. Numai să se poată strecura pînă acolo. Comisarul și agenții scotoceau acum în tinda cea mică de lîngă cameră. Păreau că au uitat de fetiță. Măriucăi îi bătea inima cu putere. Făcu o mișcare repede, sări pragul și o zbughi ca un iepure în întunericul nopții.

* *
* *

Măriuca fugea pe străzile pustii cît o țineau picioarele.

În urechi îi răsunau într-una cuvintele din manifest: „Impotriva războiului și a fascismului”. În urma ei, i se părea că aude pași tot atît de repezi ca și ai ei. Simți că nu mai poate fugi, că ceva fierbinte îi arde coșul pieptului.

Se opri. Iși ascultă cîteva clipe bătăile repezi ale inimii. Dacă agenții o ajung din urmă? Se uită în jurul ei. Întuneric peste tot. Nici țipenie de om. Departe sclipea lumina slabă a unui felinar. Oare unde se află? Parcă a rătăcit drumul.

Nu-și mai putu stăpîni lacrimile, începu să plîngă.

Cu cine rămîne ea ? Nu, nu vrea ca mama să fie arestată...

Întinericul de pe străzi începu să se împrăștie.

La un colț se auzi strigată. Tresări, parcă cineva îi împărtășise o mare bucurie. Întoarse repede capul. Colo, numai la cîțiva pași, mama, mămica ei dragă ! Fără a putea spune ceva, năvăli spre dînsa și i se aruncă în brațe.

— Ce s-a întîmplat ? De ce nu ești acasă ? o întrebă neliniștită mama.

— Poliția... Comisarul care l-a arestat pe tata e la noi în casă... Vor să te aresteze și pe tine...

Mama Măriucăi înțelese totul. Strînse fetița și mai mult la piept, ca și cum ar fi vrut s-o apere de un dușman nevăzut. O întrebă din nou :

— Au găsit ceva ?

— Nimic, răspunse hotărît Măriuca.

Mama o sărută cu nesfîrșită dragoste și-i șopti plină de duioșie :

— Viteaza mamei, vitează...

Bătrînul steag

de Maria Banuș

Sfielnic pătrundem, tăcuți în muzeu

Ecouri adînci ne-mpresoară.

Ascultă. Ascultă-le, fiule. Greu

Și crîncen bătrîniii luptară.

Ca noi să fim liberi, puternici acum,
Sub soarele liberei steme,
O, cîți nu căzură eroic în drum !
Și cîți sîngerară prin vreme !...

La steagul cel roșu cu slove de fir,
Să facem întîiul popas.
E veșted ca veștedul, stins trandafir
Și-i rupt vișiniul atlas.

Sub steagul acesta au mers muncitori,
Cu frunțile sus, la atac.
Sub steagul acesta visară la zori
De aur — aproape un veac.

În marea de flamuri a-ntîiului Mai,
Cînd micul tău steag îl ridici —
În cuget, salutul de cinste să-l dai
Bătrînului steag de aici.

Al doilea război mondial

Au trecut douăzeci de ani de la terminarea primului război mondial. În Germania, în Italia și în alte țări erau la conducere marii fabricanți și bancheri, care doreau să-și mărească și mai mult cîștigurile lor și să cîștige țările mai slabe, pentru a le jefui. Acești conducători asupreau propriul lor popor, căruia îi răpiseră toate libertățile. Oamenii muncii n-aveau dreptul să se organizeze și să țină întruniri, nu-și puteau spune cuvîntul în ziare și pentru orice fapt care nu era pe placul stăpînirii erau urmăriți și aruncați în lagăre și închisori.

Astfel de dușmani ai popoarelor se numeau *fasciști*. În Germania, ei aveau în frunte pe Hitler, de unde și numele lor de „hitleriști“.

În România, se formase de asemenea un guvern fascist, în frunte cu Ion Antonescu, dușman al poporului nostru. Între toți acești conducători erau strânse legături. Ei au început războiul și au cotropit o mulțime de țări, jefuindu-le și înrobind popoarele. Toți acei care se împotriveau cotropirii și luptau pentru libertatea țării lor erau aruncați în închisori sau omoriți în chinuri groaznice.

În luna iunie a anului 1941, armatele hitleriste și aliații acestora au atacat mișelește Uniunea Sovietică. Armatele lor au pătruns pînă departe în interiorul țării sovietice, jefuind și pîrjolind tot ce le ieșea în cale, distrugînd fabrici, ogoare, cămine și omorînd populația pașnică.

Dar toate aceste greutăți și nenorociri nu au înfrînt poporul sovietic. Acesta s-a strîns și mai mult în jurul Partidului Comunist și al Guvernului Sovietic, care a organizat rezistența și lupta poporului împotriva dușmanului cotropitor. Hitleriștii au fost loviți cu putere nu numai pe front, dar și în teritoriul ocupat de ei. Patrioții organizați în detașamente de partizani aruncau în aer depozitele și trenurile cu muniție ale hitleriștilor, distrugeau legăturile lor telefonice și luptau să împiedice jefuirea populației de către cotropitori. În lupta de eliberare a patriei, poporul sovietic a dat minunate pilde de eroism. Din rîndurile lui au ieșit eroi ca Alexandru Matrosov, aviatorul Meresiev și mulți alții.

De astfel de fapte eroice au dat dovadă și numeroși tineri. Așa a fost Zoia Kosmodemianskaia, așa au fost tinerii grupați în organizația numită „Ținăra gardă”, condusă de Oleg Koșevoi, care a pricinuit dușmanului numeroase pagube.

Armata Sovietică a dat multe lovituri nimicitoare dușmanului. Cea mai mare bătălie s-a dat la Stalingrad. Aici s-a desfășurat o luptă pe viață și pe moarte, timp de câteva luni. În cele din urmă, ostașii sovietici, alături de care a venit să lupte și populația civilă, au zdrobit armatele hitleriste aduse aici în număr mare.

Bătălia aceasta, terminată la începutul anului 1943, a fost cea mai mare bătălie din istorie. Ea este cunoscută sub numele de „bătălia Stalingradului”.

Lupta eroică a poporului sovietic și a altor popoare aliate cu acesta a dus la înfrângerea fasciștilor. Vitezele armate sovietice au izgonit pe hitleriști nu numai de pe pământul Uniunii Sovietice, dar și de pe pământul altor țări, care fuseseră cötropite de dușmani.

Așa a fost eliberată țara noastră de sub cötropirea hitleristă. Au fost eliberate de asemenea Polonia, Cehoslovacia, Bulgaria, Iugoslavia, Ungaria, Finlanda. Apoi armatele sovietice au urmărit trupele înfrînte ale hitleriștilor pînă în capitala Germaniei, Berlin. La 9 Mai 1945, armatele hitleriste au fost silite să depună armele. Această zi se sărbătorește în fiecare an, în lumea întregă, ca zi a victoriei, ca zi în care armatele sovietice și aliate au înfrînt pe hitleriști.

23 August 1944

La începutul anului 1944, glorioasa Armată Sovietică urmărea armatele hitleriste pe teritoriul țării noastre.

În vara aceluia an frontul se afla lângă Iași. La 19 august 1944 Armata Sovietică a pornit ofensiva și a zdrobit pe hitleriști pe întregul front din regiunea Iași.

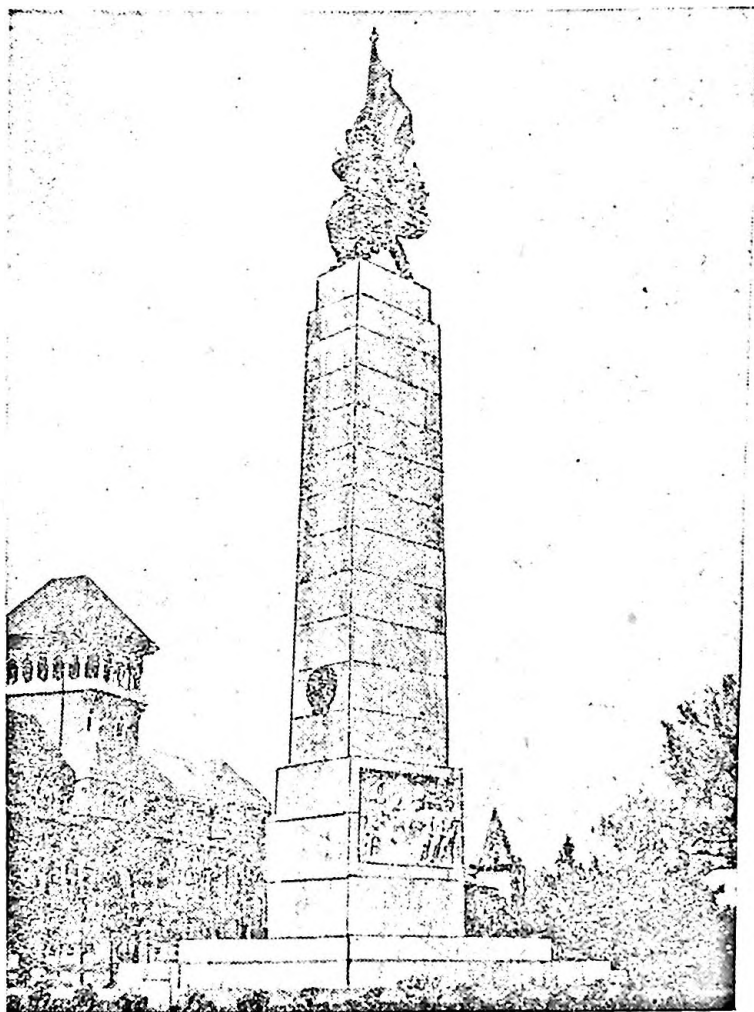
Până la 22 august ostașii sovietici au eliberat o mare parte din Moldova, zdrobind trupele hitleriste care fugeau în mare dezordine.

În acel timp poporul nostru, care ura pe hitleriști și pe conducătorii fasciști ai României, lupta împotriva acestora și își arăta voința de a ieși din acest război nedrept și-a porni la luptă împotriva adevăraților dușmani ai țării, împotriva hitleriștilor. Sosise acum momentul prielnic pentru răsturnarea guvernului trădător al lui Antonescu.

O grupare patriotică condusă de comuniști a pătruns în noaptea de 23 August în palatul regal, unde se găsea Antonescu și întreg guvernul lui. Aceștia au fost arestați. Poporul român a întors armele împotriva cotropitorilor fasciști și a pornit la luptă alături de Uniunea Sovietică împotriva hitleriștilor, adevărații dușmani ai țării noastre.

Comuniștii au fost aceia care au condus în toată țara luptele împotriva hitleriștilor.

Ziua de 23 August a devenit cea mai mare sărbătoare a poporului nostru. Datorită eliberării țării noastre de către viteaza Armată Sovietică, prin

Monumentul eroilor sovietici

lupta poporului condusă de Partidul Comunist, țara noastră a scăpat de sub jugul fascist.

Poporul muncitor a putut astfel să ducă mai departe, în anii ce au urmat, lupta pentru o viață din ce în ce mai bună și mai fericită.

Intrebări și temă

1. Cum a pregătit Partidul Comunist răsturnarea guvernului trădător al lui Antonescu ?
2. Povestești cum a eliberat Armata Sovietică țara noastră de sub jugul cotropitorilor hitleriști.
3. Ce însemnătate are ziua de 23 August 1944 pentru poporul nostru ?

Eftimie Croitoru

(Poveste adevărată din timpul războiului antihitlerist)

Era în anul 1944.

Ostașii români și sovietici, cot la cot, alungau pe hitleriști de pe pământul patriei noastre.

Lupta se dădea pe pământul Transilvaniei. Într-o zi, regimentul în care lupta Eftimie Croitoru primi ordin să construiască un pod peste o apă.

Pe acest pod trebuiau să treacă trupe române și sovietice, pe celălalt mal.

O ploaie de toamnă, mărunță și rece, pătrundea pînă la piele.

De dincolo de mal, hitleriștii trăgeau într-una cu tunurile lor, de se cutremura pământul. Zeci de bombe făceau explozie în jur, dar ostașii români nu le luau în seamă. Gîndul lor era să termine cît mai repede.

După trei zile de muncă încordată, podul se leagăna încet deasupra apei înfuriate... Hitleriștii, simțind că podul este gata, începură să tragă și mai vîrtos cu tunurile. Podul însă rămînea și peste el treceau mereu tunuri, tancuri, mașini și ostași.

Eftimie le privea cum trec uruind și i se umplea inima de bucurie știind că ele vor grăbi victoria...

Văzînd că nu pot distruge podul, hitleriștii dădură drumul pe apă la cîteva mine plutitoare¹. O singură mină dacă ar fi lovit podul, l-ar fi aruncat în aer cu oameni și tancuri cu tot. Ostașii romini prinseseră la timp de veste și începură să cercezeze din bărci apa înlînsă și turbure a rîului. Cum observau o astfel de mină, o prindeau cu o cange² și o scoteau la mal.

Era o noapte neagră și ploioasă, ce nu te lăsa să vezi la trei pași. Totul în jur părea acoperit cu smoală. Un șir întreg de bărci, departe de pod, făcea de pază.

Deodată, în noapte, răsună un strigăt:

— Atențiune, a scăpat o mină către pod!

Ostașii rămaseră o clipă încremeniți. Apoi, la o comandă, își îndreptară privirea spre pod. Podul gemea de greutatea tunurilor care treceau pe el.

— Mina! Mina!

Cîteva bărci zburară în apă. Eftimie se avîntă și el. Avea în mînă o cange. Privea țintă în apă.

„Dacă sare podul în aer?” Dar întunericul era de nepătruns și ploaia îl împiedica să țină ochii deschiși. Mai multe rachete³ lăsară o lumină albă în urma lor...

Eftimie deschise ochii și tresări... În fața sa, numai la cîteva pași, sălta pe valuri mina ucigătoare...

¹ *mine plutitoare* — un fel de bombe care plutesc și explodează atunci cînd se izbesc de un corp tare.

² *cange* — prăjină care are la capăt un cîrlig de fier.

³ *rachete* — semnale luminoase.

Iat-o, se apropie tot mai mult. Pe pod se aude zgomot de șenile. Trec tunurile noastre... Iar mina vine năvalnic... Acum-acum se va lovi de pod... Podul va sări în aer... Cu o smucitură își îndreptă cangea spre ea... dar mina alunecă și continuă să plutească drept spre pod. Gata, podul va fi distrus. Eftimie strânse dinții. Nu, podul nu va sări în aer! Aruncă repede cangea din mână. Apucă o lopată de vas, scurtă și grea, și ca fulgerul izbi cu toată puterea mina ucigătoare.

O explozie puternică răsună în noapte. O flăcără țîșni și un vârtej uriaș de apă se răsuci în aer către cerul întunecat... Zgomoțul exploziei dură numai câteva clipe; el fu acoperit de huruitul tunurilor cu șenile...

Cu prețul vieții sale, Eftimie salvase podul, iar tancurile, tunurile și ostașii români și sovietici își putuseră continua drumul spre bîrlogul fiarelor hitleriste, drumul spre victorie !...

Proclamarea Republicii

După eliberarea țării noastre de către viteaza Armată Sovietică, au mai rămas la conducere unii dușmani ai poporului. Aceștia căutau să se împotrivescă tuturor schimbărilor pe care le înfăptuiau oamenii muncii. În fruntea acestor dușmani se găsea regele, care avea și cele mai mari moșii și cele mai multe fabrici. El voia să rămînă mai

departe la conducerea țării, pentru ca astfel să poată să strângă tot mai multe bogății și să asuprească pe cei ce munceau.

Dar poporul nostru era hotărît să nu mai îngăduie acest lucru.

De aceea, în ziua de *30 Decembrie 1947*, regele a fost alungat din țară și întreaga conducere a fost preluată de oamenii muncii de la orașe și de la sate. Patria noastră a devenit republică — *Republica Populară Română*.

Vestea alungării regelui și a proclamării republicii a umplut de bucurie inimile oamenilor muncii, care au ajuns stăpîni peste țara lor.

Cu multă bucurie sărbătorește poporul nostru, în fiecare an, ziua de 30 Decembrie, ziua proclamării republicii.

Patriei

de Victor Tulbure

Priveliște desfătătoare: țară !

Ce dragi îmi sînt toți munții de omăt

Și drumurile tale, primăvara,

Cînd de mireasma merilor mă-mbăt !

Cît ochii văd — și brazda și văzduhul —

Sînt ale mele toate cîte sînt :

Și muntele, și apele, și stuhul

Și darnicul, acest mănos pămînt.

Aşa cum un copac bogate ramuri
Şi le porneşte din acelaşi trunchi
La sînul tău descătuseate neamuri
Trăiesc legate în frăţesc mănunchi.

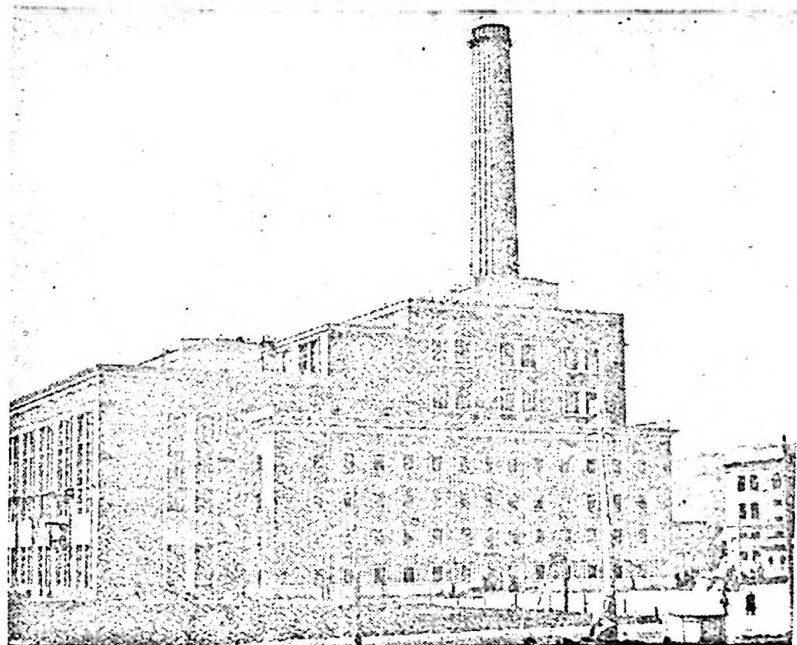
Şi visul meu sub steagul tău se-ncheagă,
De viaţa ta viaţa mea o leg —
Şi-ţi dărui ţie dragostea întreagă
Şi cîntecul şi sufletul întreg.

Se înalţă fabrici şi uzine în ţara noastră

Cînd străbaţi astăzi ţara noastră, privirea îţi este atrasă de tot mai numeroase fabrici. Aici se află o fabrică veche, care a fost de curînd reinnoită şi mărită; în altă parte întîlneşti şantierul unde se ridică zidurile şi coşurile unei uzine noi, care va duduia în curînd de zgomotul motoarelor. Peste tot vei găsi muncitori hotărîţi şi harnici, care lucrează în aceste fabrici şi, prin munca lor, fac ca viaţa poporului nostru să fie tot mai îmbelşugată.

Din adîncul pămîntului se scot cărbunele şi petrolul, cu ajutorul cărora se pun în mişcare trenurile, automobilele şi avioanele. Alte uzine fabrică maşini de tot felul, tractoare şi diferite unelte pentru agricultură. Numeroase sînt fabricile în care se produc stofe, încălţăminte, conserve şi alte bunuri.

În unele locuri s-au înălţat şi se înalţă centrale electrice, care dau curent electric, cu ajutorul că-

O termocentrală

ruia se pun în mișcare fabrici, diferite mașini și se luminează casele și străzile orașelor și satelor.

Toate acestea, adică minele, uzinele și fabricile de tot felul, alcătuiesc *industria* țării noastre.

Ea este astăzi o bogăție a întregului popor. Pînă nu de mult, această bogăție era stăpînită de cîțiva mari fabricanți, care o foloseau pentru a se îmbogăți cît mai mult, de pe urma trudei muncitorilor. Dar la *11 iunie 1948*, oamenii muncii au smuls din mîna acestor bogătași minele, fabricile, mijloacele de transport și le-au trecut în proprietatea statului, pentru a fi folosite de întregul popor.

De atunci, oamenii muncii lucrează cu mai mult drag, ei se întrec în muncă, știind că roadele dobândite îmbogățesc viața întregului popor. Cu cât se dezvoltă mai mult industria, cu atât se produc mărfuri mai multe și mai ieftine, sporește averea țării și viața noastră a tuturor devine mai îndestulată și mai luminoasă.

Intrebări

1. Ce s-a întâmplat la 11 iunie 1948 ?
2. Cum era viața muncitorilor în trecut ?
3. Cum s-a schimbat viața muncitorilor, de la 11 iunie 1948 ?

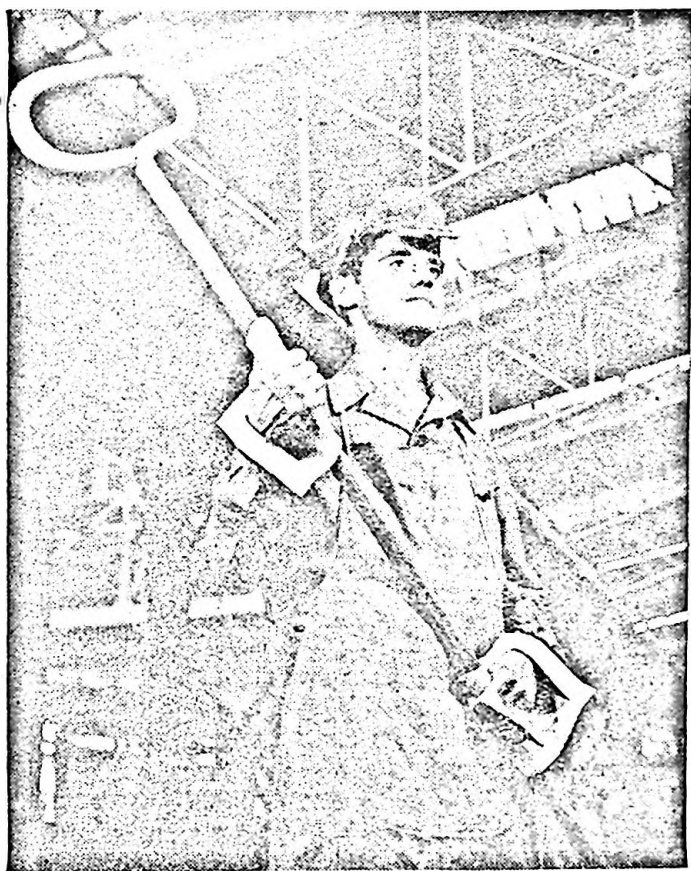
Reșița

după Geo Bogza

Cum fumegă și freamătă¹ cetatea oțelului ! Zi și noapte, ca pe țevi de tun, ies flăcări pe coșurile uzinei. Uimiți, vedem ce strâns împletită e viața orașului de aceea a uzinei. De fapt, oraș și uzină sînt o singură cetate a metalurgiei grele, plină de freamăt și vuiet, cu toate puterile încordate spre același scop : oțel. Într-un timp cât mai scurt, cât mai mult și cât mai bun oțel, sute de mii, milioane de tone de oțel !

Aprindem un chibrit și flacăra lui ne poate arde degetele. La c margine de sat, un meșter bate pe niçovală o bucată de fier și sar mii de scînteii, iar fruntea lui e learcă de sudoare. Cît

¹ *freamăt* — zgomot surd, nedeslușit.

Un oțelar

cîntărește gămălia chibritului? Cîteva miligrame. Cît cîntărește potcoava? Mai puțin de un kilogram.

De ce punem aceste întrebări, de ce răspundem la ele? Pentru a putea cuprinde cu mintea mărirea unui furnal, pentru a ne da mai bine seama de uriașul foc care arde în cuptoarele Reșiței. Aici nu se încălzește o potcoavă, nu se roșește un kilogram de fier, ci se topesc, dintr-o dată, zeci de

tone de oțel. Aici în hala¹ aceasta imensă, plină de vuiet și flăcări, omul își arată toată puterea. Ce mândri sînt oțelarii de cutezătoarea lor muncă!

Strălucirea flăcărilor i-ar orbi, dar prin sticlele colorate ei privesc pîlpîirea oțelului. Nu e încă gata, mai trebuie un clocot. Cine s-ar putea apropia de cuptoare fără să fie carbonizat? Dar omul a născocit un lung și puternic braț de oțel, cu care vîră înăuntrul cuptorului enorma încărcătură.

Pe deasupra, foarte sus, sub acoperișul înalt al halei, circulă podurile mișcătoare, purtînd încărcături de tot felul. Unele se duc, altele vin, încrucișîndu-se adeseori și mișcarea lor neconținută seamănă cu manevra trenurilor într-un important nod de cale ferată.

În partea cealaltă vuieste lungă hală în care cuptoarele sînt descărcate: locul în care sînt slobozite șarjele³. Tot atît de lichid ca apa, oțelul curge ca o gîrlă, dar o teribilă gîrlă de foc. Din metalul topit, zeci de mii de scînteii țîșnesc cu orbitoare strălucire.

Viață nouă în satele noastre

După eliberarea țării noastre, a început o viață nouă nu numai la orașe, ci și la sate.

În trecut țărani munceau din greu pămîntul, care în cea mai mare parte nu era al lor, ci al moșierilor.

¹ hală — sală mare.

² carbonizat — prefăcut în cărbune.

³ șarjă — încărcătura unui cuptor de topit metale.

Multă vreme luptaseră țăranii să smulgă pământul din mâinile acestora, dar n-au izbutit. După eliberarea țării noastre, însă, lucrurile s-au schimbat. Încă din anul 1944, țăranii fiind sprijiniți de muncitori au început să împartă pământul care era stăpînit de moșieri. În martie 1945 s-a hotărît prin lege ca pământul moșierilor să treacă în stăpînirea țăranilor fără pământ sau cu pământ puțin. Această lege poartă numele de legea pentru *reforma agrară*.

Țăranii au simțit și mai bine sprijinul muncitorilor; gospodăria multor țărani a devenit mai îndestulată.

Guvernul democrat al țării noastre a ajutat pe țăranii muncitori cu unelte, cu vite, cu semințe bune. Astfel ogoarele au devenit mai rodnice și recoltele mai bogate.

Gospodăria țăranilor a ajuns cu mult mai îndestulată. S-au înființat *stațiuni de mașini și tractoare* (S.M.T.) care pun la îndemîna țăranilor mașini agricole, pentru lucrul pământului.

Au fost organizate și *gospodăriile agricole de stat*, unde munca se face cu ajutorul mașinilor, unde sînt agronomi pricepuți și unde recoltele sînt îmbelșugate.

Țăranii muncitori au început să înțeleagă că aceste gospodării mari, unde munca se face cu mașinile și este îndrumată de tehnicieni pricepuți, dau recolte cu mult mai bogate decît micile lor gospodării, care nu pot folosi mașinile moderne.

Țăranii muncitori au început să vadă că pot și ei să aibă astfel de recolte dacă pun la un loc pământurile lor și le lucrează laolaltă, folosind mașinile pe care le pune la îndemână statul prin stațiuni de mașini și tractoare.

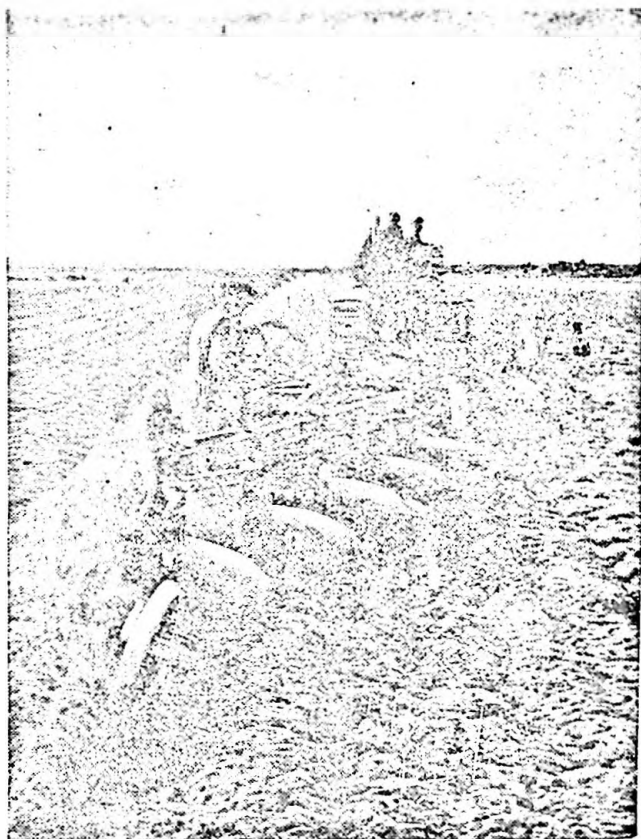
Țăranii muncitori au organizat, astfel, *întovărășiri agricole*.

Recolta dobândită de țărani întovărășiți este cu mult mai îmbelșugată decât cea de pe bucățile mici de pământ, unde munca se face de către fiecare familie de țărani în parte.

Alți țărani muncitori pun la un loc pământul, vitele, uneltele de muncă, și formează o *gospodărie agricolă colectivă*. Într-o astfel de gospodărie mare, munca se face mai bine, mai repede și mai ușor, căci se folosesc din plin mașini, semințe bune, iar agronomii arată țăranilor cum trebuie lucrat pământul pentru ca recolta să fie cât mai îmbelșugată.

Toamna, când se împarte recolta între colectiviști, fiecare primește după cum a muncit de mult și de bine. Colectiviștii văd cu bucurie cum hambarele lor se umplu de roade, așa cum nu s-au umplut niciodată în trecut, când își lucrau singuri bucățile lor de pământ, cu vitele și cu uneltele lor sărăcicioase.

Partidul Muncitoresc Român și guvernul țării noastre sprijină întovărășirile și gospodăriile agricole colective, cu mașini, cu semințe bine alese, cu vite de rasă bună și cu agronomi pricepuți, pentru

Aratul cu tractorul

ca astfel roadele muncii de pe ogoare să fie tot mai bogate. Un însemnat sprijin primesc și țărani cu gospodării mici și mijlocii, care sînt ajutați să-și lucreze mai bine pămîntul și să dobîndească roade bogate.

În acest fel, agricultura poate îndeestula piața cu produse agricole, asigurînd hrana orașelor și aprovizionînd fabricile de produse alimentare. Re-

coltele tot mai bogate fac ca traiul poporului nostru muncitor să fie din zi în zi mai îmbelșugat.

Intrebări și temă

1. Povestiți cum au primit pământ țărani lipsiți de pământ sau cei cu pământ puțin.
2. Ce este o stațiune de mașini și tractoare (S.M.T.) ?
3. Spuneți ce este o întovărășire agricolă ?
4. Dar o gospodărie agricolă colectivă ?
5. Cum ajută statul țărănimea muncitoare pentru a-și dobîndi o viață mai bună și mai îmbelșugată ?

Colectiva noastră-i bună

(*poezie populară*)

Foaie verde și-o alună
Colectiva noastră-i bună.
Cîntă ciocîrlia, cîntă
Pe tarla munca se-avîntă.
Și brigada de cu zori
E la muncă pe ogor.
Pe ogor, după tractor,
Crește grîul-mai cu spor.
Duduie batoza-n plin
Traiul nostru e senin.
Colectivă, să trăiești
Că tu dragă ne mai ești !
Ne-ai adus lumină-n sat
Libertate tu ne-ai dat.

Lazăr de la Rusca

de Dan Deșliu

I

În dunga Banatului
pe cărarea muntelui,
umblă către Rusca-n jos
om voinic și luminos.
Se-ntoarce Lazăr acasă
pe potică lunecoasă.
Vine sprinten, sprintenel
cu mămuca după el.
Lazăr cântă-n glas de strună,
calea nouă, viața bună :
soare-n suflet și-n ogoare
țărănimii truditoare,
celor harnici fericire
și chiaburilor pieire.
Ride inima-n popor,
că doar Lazăr e de-al lor
nevoiaș și muncitor.
În chiabur fierea se strînge,
se chircește și se frînge,
cere moarte, cere sînge.

II

Cum venea, maica, venea,
Ceața sură se-ndesea,
Lazăr nu se mai zărea...
Grăbea maica, tot grăbea
și odată ce vedea ?

Spre sălașul lui Găman,
Lazăr prins între dușmani l
Colea-n cumpănă de cale,
șade cu mîinile goale,
cu flinte proptile-n foale
șase împrejur rotesc,
îl lovesc, îl suduiesc.
Frînt în ghionți, zdrobit de șele,
Lazăr strînge din măsele.
— „Alej, răilor, alej,
strigă Lazăr spre mișei,
slabă vi-i tăria, slabă,
nici cît jumătate boabă,
nici cît fir, nici cît grăunte,
dar a noastră-i cît un munte ;
Noi cu țara, cu norodul,
voi cu pulberea și glodul l
Noi cu oamenii cei buni
voi cu lupii-n văgăuni.“
Dușmanii cînd auzea
și mai crîncen îl izbea,
și mai aprig îl trăgea
și Lazăr încă striga :
„Alej, neam de chiaburoi,
noi sîntem ăi tari, nu voi !“

III

Tîlharii de grabă-l prind,
lîngă peștere-l întind,
ochii cu brișca-i străpung,
limba aprigă i-o smulg,

cu plumbi grei mi-l plumbuiesc
și-amar îl batjocuresc !...

*
* *
*

Vine iarna, iarna trece,
Lazăr tot așa petrece,
Nime' urma nu-i afla
Nime' locu' nu-i știa...
Dar pe coasta muntelui
armata poporului
străjerii dreptăților
umblă-n calea hoților
și mi-i cetluiesc ¹ în fiare ²
și-i așază sub zăvoare.
Cad tâlharii secerați
ca omida din copaci
ca pleava de sub îtblaci ! ³

Cultura nouă în țara noastră

Cînd treci azi prin orașele și satele noastre vezi nu numai fabrici care se ridică sau care lucrează de zor și ogoare bine îngrijite, ci vezi și tot mai multe școli, grădinițe de copii, teatre și cinematografe, biblioteci și cluburi.

¹ *cetluiesc* — leagă strins.

² *fiare* — lanțuri.

³ *îtblaci* — băl de alun cu care se bate porumbul și fasolea pentru a se desface din teacă.

Nu întotdeauna a fost așa în țara noastră. Pînă nu de mult, pe cînd în țară stăpîneau moșierii și fabricanții, oamenii muncii nu se puteau bucura de cultură. Mulți din ei n-au putut urma nici măcar cursul școlii elementare, pentru a învăța să scrie și să citească. Milioane de oameni au rămas neștiutori de carte, adică analfabeți.

Dar acele zile triste au apus pentru totdeauna. Astăzi copiii și tinerii pot să învețe nu numai să scrie și să citească, ci pot să învețe în școli de toate felurile, de la școala elementară și pînă la școlile cele mai înalte, cum sînt universitățile.

Dar cultura nu se răspîndește numai prin școli, ci și prin biblioteci, prin cluburi, colțuri roșii, cămine culturale, care se găsesc pînă în cele mai îndepărtate sate. Teatrul și cinematograful sînt astăzi la îndemîna oamenilor muncii. Mii și mii de echipe de coruri și dansuri răspîndesc frumusețea melodiilor și jocurilor noastre populare.

Tot mai mare este numărul cărților de tot felul care se tipăresc în țara noastră; multe din ele sînt cărți scrise pentru copii și pentru tineret.

O mare răspîndire au ziarele, în frunte cu Scînteia, care cuprind cele mai importante știri din țara noastră și din alte țări. Cultura nouă, care înfloarește zi de zi, face viața poporului nostru tot mai luminoasă.

Temă

Povestiți cum se dezvoltă cultura în patria noastră.

Constituția Republicii Populare Romine

Constituția este legea de bază a țării noastre. Pe temeiul ei se organizează întreaga noastră viață.

Constituția a fost alcătuită de o comisie de deputați¹ ai Marii Adunări Naționale², după care ea a fost adusă la cunoștința oamenilor muncii. Aceștia au discutat-o cu multă însuflețire și au făcut chiar mii de propuneri de adăugiri și modificări, de care s-a ținut seama atunci când s-a definitivat textul ei. În felul acesta, Constituția și-au dat-o chiar oamenii muncii. Ea a fost votată de către Marea Adunare Națională la 24 septembrie 1952, devenind, astfel, legea de temelie a țării noastre.

Constituția arată că în Republica Populară Romină întreaga putere se află în mâinile oamenilor muncii de la orașe și de la sate. Aceștia conduc țara prin aleșii lor, adică prin deputați. Deputații sînt trimiși în Marea Adunare Națională, care se află în capitala țării (București), și în sfaturile populare, care se află în fiecare regiune, raion, oraș și sat.

Constituția arată că bogățiile principale ale țării noastre, cum sînt: fabricile, uzinele, minele, pămîntul, apele, pădurile, căile ferate, poșta, tele-

¹ *deputat* — ales al poporului.

² *Marea Adunare Națională* — cel mai însemnat organ de conducere a statului nostru.

foanele, stațiunile de mașini și tractoare, școlile, teatrele și cinematografele aparțin oamenilor muncii.

Tot în Constituție sînt înscrise și drepturile pe care poporul nostru le-a dobîndit prin luptă și muncă și care acum îi sînt garantate de lege. Astfel, sînt înscrise dreptul la muncă, la învățătură, la odihnă și multe alte drepturi. Cetățenii țării noastre au față de țară și o seamă de îndatoriri, cum este datoria de a munci, de a păstra avutul obștesc și de a fi gata întotdeauna pentru apărarea patriei, împotriva oricărui dușman.

Drepturile și datoriile înscrise în Constituție sînt aceleași pentru toți cetățenii țării, fie că sînt romîni, fie că sînt de altă naționalitate. Toți sînt egali în fața legilor. Constituția țării noastre este o constituție adînc democratică, așa cum n-a cunoscut poporul nostru niciodată în trecut.

Datoria noastră, a tuturor, este să respectăm cu sfințenie tot ceea ce este înscris în Constituție și în legile țării, căci ele ocrotesc munca și viața liberă din patria noastră.

Prietenia romîno-sovietică

Fiecare colț înfloritor al patriei noastre ne vorbește de prietenia frățească cu marele popor sovietic.

Fără ajutorul Uniunii Sovietice țara noastră nu ar fi fost astăzi o țară liberă. Fără acest ajutor, țara noastră nu s-ar întări, n-ar înflori mereu.

Iată, pe pămîntul țării se înalță furnale noi și sonde. Orașe întregi se ridică. Puterea apelor noas-

tre rezezi de munte începe să fie supusă și prefăcută în putere electrică.

Toate acestea, noi le facem ajutați de marea noastră prietenă. Ea ne trimite mașini uriașe care pot înlocui munca a sute de oameni. Ea ne trimite aparate, unelte, tehnicieni și învățați care să ne arate cum să folosim aceste mașini minunate.

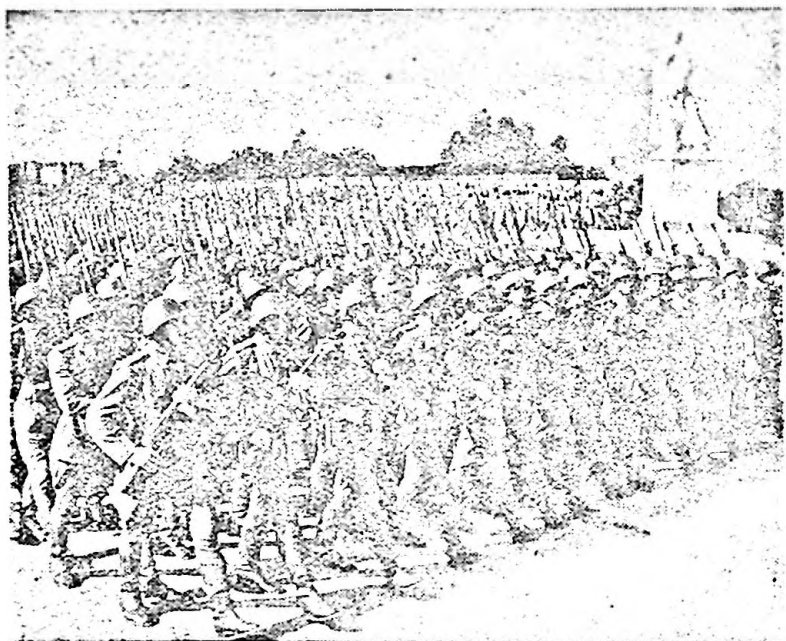
Muncitorii noștri se întrec să îndeplinească planul cincinal. Ei muncesc mereu mai bine și mai repede. Pe cîmpiile patriei, tot mai mulți țărani muncitori folosesc învățăturile științei, spre a smulge ogoarelor mai multă roadă. Ceea ce altădată se făcea cu trudă și fără spor, astăzi se face cu mai multă ușurință și cu rezultate înzecite.

Felul acesta nou de a munci l-au învățat oamenii noștri tot de la oamenii sovietici. Ei ne-au arătat cum știu să lucreze oamenii liberi, stăpîni pe rodul muncii lor.

Toți școlarii și pionierii din țara noastră simt marea prietenie a poporului sovietic. Dacă țara noastră n-ar fi fost eliberată de Armata Sovietică, mulți dintre copiii noștri n-ar fi descoperit comorile cărții, n-ar fi simțit bucuriile învățaturii.

Ca un scut puternic, marea țară a socialismului apără pacea și libertatea popoarelor. Cu cît e mai puternică marea noastră prietenă, cu atît e mai puternică și patria noastră, cu alît mai bine poporul nostru își poate duce mai departe munca sa pașnică.

Nemărginită este dragostea poporului nostru muncitor pentru Uniunea Sovietică.

Ostași ai armatei noastre

Armata noastră' populară

În fiecare an, la 2 octombrie, poporul nostru sărbătorește ziua armatei populare.

În această zi gîndurile oamenilor muncii sînt îndreptate spre ostași, apărătorii credincioși ai patriei noastre iubite și a cuceririlor poporului muncitor.

În ziua de 2 octombrie 1943, pe cînd țara noastră se afla încă sub jugul fascist, s-a format din prizonierii romîni, aflați pe pămîntul sovietic, prima unitate militară de voluntari romîni.

Această unitate a primit numele de „Divizia Tudor Vladimirescu“. Ostașii acestei divizii au jurat să lupte contra fasciștilor pînă la victoria deplină, eliberînd astfel poporul nostru de sub jugul fascist.

Ei și-au îndeplinit cu cinste acest jurămînt.

Luptînd cot la cot cu ostașii sovietici și împreună cu întreaga armată romînă, care a întors armele împotriva fasciștilor, ei s-au acoperit de glorie.

În această luptă pentru eliberarea patriei și pentru apărarea cuceririlor poporului muncitor s-a făurit armata noastră populară.

2 octombrie, ziua formării „Diviziei Tudor Vladimirescu“, a devenit ziua de naștere a armatei noastre populare.

Armata noastră populară apără patria noastră dragă, apără pacea și viața fericită a poporului nostru.

De strajă păcii

Pămînt iubit al țării mele,
cu munți — cu nori să-i încununi —
păduri adînci și holde grele,
ai fier, țitei și ai cărbuni !...

I-a noastră-a munților comoară,
orașe, sate și ogor !
Sîntem stăpîni la noi în țară,
sîntem stăpîni pe viitor !

Pămînt iubit al țării mele,
în cartea marii legi azi scrie :
„Să te-apărăm în vremuri grele
e cea mai sfîntă datorie“.

Ca să muncim cu spor, în tihnă
să facem țara mai frumoasă —
de strajă stă fără odihnă
armata țării, inimoasă.

Ne-au învățat Ștefan cel Mare
și Ion-vodă cel Cumplit
să stăm de strajă la hotare
lovind dușmanii îndîrjit.

Ieri Doja, Tudor, ne-arătară
și Horia pe roată frînt —
de nedreptate și ocară
să apărăm acest pămînt.

Zadarnic va pofți dușmanul
pămînt să-i dăm ! Va fi răpus !
Ni-s martori Plevna și Smîrdanul.
Alături ni-i ostașul rus.

Dușmanii n-or uita vreodată
la Debrețin cum ne-am bătut
Armata nouă, minunată
Stă strajă păcii ca un scut.

Drapelul și Stema R. P. R.

Drapelul țării noastre are culorile roșu, galben și albastru, cu albastru lângă lance¹.

În mijloc, pe culoarea galbenă, este așezată stema Republicii Populare Române.

Stema Republicii Populare Române înfățișează bogățiile patriei noastre, care sînt astăzi ale întregului popor muncitor.

Stema noastră reprezintă munți împăduriți deasupra cărora se ridică soarele. În partea stîngă a stemei se află o sondă. În jurul stemei e o cunună de spic de grâu legate cu o panglică tricoloră, pe care sînt scrise literele : R.P.R.

În partea de sus a stemei se află o stea roșie, în cinci colțuri.

Drapelul R.P.R. este simbolul² independenței scumpei noastre patrii. De aceea, noi îl iubim și îl respectăm.

Privesc drapelul țării mele

de N. Tăutu

Privesc drapelul lângă mine ;
În pînza lui simt holde vii
Și riuri care duc, senine,
Bogate valuri străvezii.

¹ *lanțe* — baston lung de lemn, cu vârful de metal.

² *simbol* — semn.

E-n fața mea, și în lumină
Văd stema lui cu spice blonde ;
Respir mirosul de rășină
Al brazilor de lângă sonde.

Cînd stau acum lângă drapel,
Îmi bate inima mai tare,
Căci simt cum clocotește-n el
Al Dunării vad către mare.

Hidrocentralele ce-aprind
Prin sate snopii de scînteii,
Ce-or lumina, călăuzind
Prin ani și pe copiii mei !...

Și colectiva vălurind
Întinse, mările de grîu,
Îl văd pe taică-miu zorind
Prin lanuri care trec de brîu.

În roșul lui scînteietor
Văd oțelarul cum preface
Și scoate din încins cuptor
În clocot, șarja pentru pace.

E clocot și aprinde-n noi
Credința tare de oțel :
Pentru acei ce vor război
Un zid vom fi lângă drapel !

Cuvinte

de Eugen Frunză

Cuvîntul *Libertate*

Îl știm din moși strămoși ;
Cuvînt de dor și luptă
Din anii-ntunecoși...

Dar dacă astăzi liberi
Trăim, nu robi sub cnut¹,
E pentru că pe lume
Partidul s-a născut !

Cuvîntul *Pace* știmu-l
Din vremuri strămoșești ;
Cuvînt de vis și luptă,
De doine și povești...

Dar dacă astăzi pacea
Nu-i vis, ci lege, scut,
E pentru că pe lume
Partidul s-a născut !

Cuvîntul *Fericire*

De mult îl știm rosti,
Un drum cătam sub soare
Spre-un țarm cu bucurii...

Dar dacă astăzi mergem
Spre țarm, pe drum știut,
E pentru că pe lume
Partidul s-a născut !

¹ *cnut* — un fel de bici făcut din una sau mai multe curele, cu plumb la vîrf.

CUPRINSUL

	Pag.
Dacii	3
Războaiele dintre daci și romani	5
Slavii	6
Lupta poporului nostru împotriva cötropitorilor tătari și turci	7
Bătălia de la Rovine (de <i>Eus. Camilar</i>)	8
Lupta de la Podul Înalt (după <i>M. Sadoveanu</i>)	11
Sfârșitul lui Ion-vodă cel Cumplit (după <i>M. Sadoveanu</i>)	14
Infringerea turcilor la Călugăreni (după <i>Al. Vlahuță</i>)	17
Cum trăiau țărani în trecut	20
Răscoalele țărănilor în Transilvania	22
Horia, Cloșca și Crișan	23
Cîntec din timpul lui Horia (poezie populară)	25
Haiducii	26
Răscoala populară de sub conducerea lui Tudor Vladimirescu	27
Revoluțiile din anul 1848	30
Ullimele cuvinte ale lui Nicolae Bălcescu spuse în libertate pe pămîntul patriei (de <i>Camil Petrescu</i>)	34
Unirea Moldovei cu Țara Romînească	38
Moș Ion Roată și Unirea (de <i>Ion Creangă</i>)	39
Războiul pentru independență	44
Luarea Griviței (după <i>M. Sadoveanu</i>)	45
Muncitorii pornesc la luptă împotriva asupririi	48
Adăpostul lor (după <i>Ion Pas</i>)	51
Răscoala țărănilor din 1907	53
În anul 1907 (de <i>Z. Stancu</i>)	55
Primul război mondial	58
Marea Revoluție Socialistă din Octombrie	60
Lupta Partidului Comunist pentru libertatea și fericirea poporului	63
Luptele de la atelierele „Grivița” din februarie 1933	65
La postul de onoare	67
Măriuca cea vitează (de <i>A. G. Vaida</i>)	69
Bătrînul steag (de <i>M. Banuș</i>)	72
Al doilea război mondial	73
23 August 1944	76
Eftimie Croitoru	78
Proclamarea Republicii	80
Patriei (de <i>V. Turbure</i>)	81
Se înalță fabrici și uzine în țara noastră	82
Reșița (după <i>G. Bogza</i>)	84
Viață nouă în satele noastre	86
Colectiva noastră-i bună (poezie populară)	90
Lazăr de la Rusca (de <i>D. Deșliu</i>)	91
Cultura nouă în țara noastră	93
Constituția Republicii Populare Romîne	95
Prietenia romîno-sovietică	96
Armata noastră populară	98
De strajă păcii	99
Drapelul și stema R.P.R.	101
Privesc drapelul țării mele (de <i>N. Tăutu</i>)	101
Cuvinte (de <i>Eug. Frunză</i>)	103

Lei 2

Biblioteca Universității „Lucian Blaga” din Sibiu